Dit blad ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:
HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG
VOORLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEF. 4519. POSTGIRO 14574

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd en gezonden aan de Redactie, HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. - TELEFOON 4519. - POSTGIRO 14574

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich in Nederl. tot den Administr.: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519. Postgiro 14574, in Ned.-Indië tot den Hoofdvertegenw. te SOEMENEP (Madoera) Mr. K. FAUSER. Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20. Tel. Interc. 1987*, Postgiro No. 17260, beiden DEN HAAG.

De Doodstraf.

Door P. J. ZüRCHER Jr.

In de Indische pers wordt weer eens strijd gevoerd. Ditmaal over het bestaansrecht van de Doodstraf.

Du choc des opinions jaillit la vérité. Dit moge im Grossen und Ganzen de Waarheid tot grondslag hebben, in tal van aangelegenheden heeft botsing van gedachten volstrekt niet steeds de Waarheid gebracht, zij 't ook, dat door een meerderheid vaak besluiten worden genomen, die de pretentie hebben den Volke de Waarheid te hebben geschonken. Zoo zal het t. z. t. ook het onderhavige onderwerp vergaan. Een machtig veto zal eens wellicht ook in deze materie voor Indië „de Waarheid" doen zegevieren en hierop vooruitloopend zijn partijen pro en contra reeds met hare beschouwingen van wal gestoken. Beter ware het misschien geweest indien partijen zich voor andere belangen op de bres gesteld hadden en voor meer urgente zaken in den ring getreden waren, want de doodstraf is in Indië reeds meer in naam dan in werkelijkheid. Zij wordt daar nog slechts in zéér bijzondere gevallen toegepast en door de omstandigheid, dat de delinquenten bijna steeds van Inlandsche of andere, vreemde origine zijn, bij wie de schuldvraag doorgaans geen bijzondere diepten of moeilijk te doorvorschen bewijsgronden vergt, kwam de theorie der *onherstelbaarheid* nog niet in gevaar. Waar dit wel het geval dreigt te worden is er nog altijd als substituut de *levenslange opsluiting*, die in hoogste instantie door de rechterlijke macht kan worden toegepast.

Uitgaande van de stelling der onherstelbaarheid komt het mij dus voor, dat de doodstraf *in Indië*, met zijn weinig gecompliceerde misdaadgronden, zoo goed als geen gevaar voor verzuim voor den delinquent oplevert. Ik maak hier voorbedacht de restrictie: *in Indië*, omdat ik er van overtuigd ben, dat in Nederland — om mij tot ons land te bepalen — de misdaad veel meer gecompliceerd is en daardoor fouten in de rechtspraak eerder kunnen voorkomen.

Met uitschakeling dus van deze onherstelbaarheid blijven dus de gewone motieven voor en tegen, nl. de *afschrikkings-theorie* en de *verbeterings-theorie* en last, but not least het Christelijk beginsel, dat ons verbiedt te dooden.

Over deze drie punten nu — er zijn er nog meer — is al zoo van alle kanten door de meest bekwame mannen van alle landen en alle tijden het licht eener diepgaande studie, van groote kennis der menschelijke ziel en van ver-strekkende ervaring gegaan, dat ik het wel zal laten mij op dit gebied tot een eenigszins gezag-wanende uitlating te laten verlokken. Daaraan zit zoo ontzettend veel vast, dat wij, gewone artikelen-schrijvers, met misschien wel eens een nuchteren kijk op enkele détails er van, die deze moeilijke kwestie niet anders dan *zuiver objectief* beschouwen — kùnnen beschouwen — om die reden al direct iedere autoriteit in onze beschouwing achterwege moeten laten, omdat een diepere inmenging van onbevoegden de zaak, die toch zoo belangrijk is, zou kunnen vertroebelen en daardoor schaden.

Wat weet bijv. de heer de Vries van de Javabode, de *jeugdige* hoofdredacteur, — hij neme mij dit als veel oudere collega niet kwalijk — van een *afschrikkings-theorie* en wat van een *verbeterings-theorie?* Dit toch zijn onderwerpen waarvan de kennis, neergelegd in een uitgebreide litteratuur, niet zoo-maar-van-zelf ons komt aangewaaid en de „Kennis van zaken", die in enkele regels in een dagblad-artikel wordt aangetoond(?), mag dan toch zeker *niet* de pretentie hebben leiding te geven aan een zoo voorname kwestie als die van de straffe des doods.

Treden wij in een *objectieve* beschouwing, dan zien wij, dat, met terzijdestelling van het christelijke beginsel tegen de doodstraf, en *voor* hand van de doodstraf in Indië iets te zeggen valt in de eerste plaats het speciale, dat ik in de hef van mijn betoog, aanvoerde toen ik in v met de onherstelbaarheids-theorie de feilba van de rechterlijke macht besprak. Maar verd mij de handhaving van de doodstraf volstrek laakbaar als wij daarnaast eens in een verge treden met den toestand van de gevangenisse te lande. Het gevangeniswezen is er nog primitief te noemen. De hitte van die ge schijnt het bouwen van gevangenissen, gel die bij ons kennen, niet mogelijk te Misschien zijn er nog andere oorzaken, maar geval *de ontvluchting* is in Indië een fact welke reeds door den veroordeelde te voren ning wordt gehouden. Die gevallen staan d niet op zich zelf en bij de zware misdaad ligt al aanstond een groot gevaar voor de same opgesloten. Mag deze daaraan worden bloot Of moet de ontvluchte misdadiger voor go schadelijk worden gemaakt? Dit laatste i maar op twee manieren mogelijk: ten eerst op hem de doodstraf toe te passen en 2o. do voor zijn geheele verdere leven uit de maats te bannen. Maar de maatschappij heeft rech den waarborg harer veiligheid van staa Leven en eigendom *mogen* niet in geva keeren! Het is nu maar de vraag op welke w het best geschieden kan. Zijn er gevangeni bouwen, die daartoe den noodigen waarborg ken en is er voldoende en in alle opzicht trouwbaar personeel te verkrijgen, dàn k doodstraf, naar mijne meening, gerust plaats voor levenslange opsluiting, onbesproken het feit of de veroordeelde het waard is hem lang op staatskosten te onderhouden. In de gevallen is deze echter zoo diep gezonken, om het zoo te noemen, dermate ras-misdadi er aan de individu als zoodanig niets verlor omdat er toch *niets* meer voor de toekoms hopen is. Voor dezulken-zelf lijkt het mij ee als zij uit hun ellende worden gehaald. W wust of onbewust van hun achterstand, ik niet, dat zij zich gelukkig kunnen gevoele dit daargelaten: hij *moet* onschadelijk word dat *de samenleving* boven hem, als *eenling*,

Met dezen opportuniteitsgrond sluit ik toog, dat ik, los van zielkundige effecten en eenige wetenschappelijkheidsbetoon heb ge omdat ik meende, dat Indië op het oogenbli nog niet, en voor een afzienbare toekomst twijfelachtig, mag worden lastig gevallen oplossing van een probleem, dat door den niet gerijpt is. En als eenmaal die tijd geko laat ons, dag- en weekblad-scribenten, die stek moeilijke taak om daarin het zuivere ontsteken, dan gerust overlaten aan meer b handen dan de onze, d. z. de experts op dat de mannen die hun sporen verdiend hebbe ons hen dan in onze dag- en weekbladen woord laten.

En *misschien* brengen *zij* de Waarheid d voren.

Uit het leven in Oud-Batavi

Door M. Ch. VAN ROUVEROY VAN NIEUW

Algemeen bekend is hèt, dat hij, die o verlaat, om in Indië in een nieuwen werk treden, hoogere inkomsten geniet dan thui is ook billijk.

Immers, in Indië moet hij zich aanpa het tropische klimaat, aan een totaal vree geving en leefwijze: hij moet zich inbur toestanden en opvattingen, in vele opzic wijkende van die, waaraan hij gewoon komt in aanraking met hem vreemde volk zelfs van een ander ras. En evenals een

planting in nieuwen bodem en luchtstreek een ondergaat, waardoor zijn groei wordt gestoord en waarvoor hij tijd noodig heeft om verder te gedijen, zoo gaat het den mensch ook. Velen (immer genoeg *te* velen) in ons land laten zich ook door al dat vreemde (en dan: die afstand!) van zulk eene „overplanting” afschrikken. Maar is het ook niet meer dan redelijk dat zij, die offer brengen en tot de groote reis besluiten, daarvoor eene stoffelijke vergoeding erlangen. En zelve billijk, is dat ook beslist noodig. De levensstandaard in Indië is toch zooveel hooger dan in het moederland; zóó is het *nu*, en zóó was het ten tijde van de Oost-Indische Compagnie.

Van het bizonder ons bepalende tot het Batavia van die dagen, kan gezegd worden dat hij, die zich tevreden stelde met hetgeen door het land werd voortgebracht, vrij goedkoop kon leven; alleen de huishuren waren hoog. Wat het bestaan duur maakte, waren de zaken die uit Holland moesten worden aangevoerd; met een inkomen van 1000 tot 1200 gulden, vielen er geen kromme sprongen te maken (men bedenke dat de waarde van het geld in dien tijd heel wat hooger was dan in onze dagen). Iemand die er geen eigen voertuig op na hield, was niet in tel. Van edele metalen werd voor allerlei voorwerpen en niet alleen zulke, die als sieraad dienden een ruim gebruik gemaakt. Alles, wat maar daarvoor in aanmerking kon komen, werd gemaakt van zilver. Presenteerbladen van dit metaal, waren vaak zóó zwaar, dat eene „meid” (zooals Valentijn eene vrouwelijke bediende noemt; wij zouden zeggen: eene *baboe)* ze ternauwernood kon dragen.

Ook op het gebied van toilet zag men niet op een stuiverltje en het waren niet alleen de dames, die groote sommen aan allerlei lijfsieraden besteedden: de heeren ook hadden er heel wat voor over. De kleeding werd uit allerlei kostbare stoffen gemaakt; de knoopen daarvan moesten van goud zijn; de gevesten hunner degens, die toen bij het pronkgewaad van de heeren der schepping behoorden, waren rijkelijk met het gele edele metaal versierd; de wandelstokken droegen gouden knoppen. Ook ten opzichte van weelderige kleeding gold daar de oude spreuk: „Zoo heer, zoo knecht”, want zoo werden de slavinnen des huizes evenzeer in dure, kostbare kleedij gedoscht.

En het waren niet alleen de dames van zuiver Europeeschen bloede, die veel geld voor verfraaiing van haar uiterlijk overhadden; de halfbloeds „mixtisen en lastissen” gaven haren Europeeschen zusteren op dit gebied niets toe. Daar velen onder haar van moeder Natuur een aardig gezichtje hadden gekregen, is het niet te verwonderen dat zij het hart ontvlamden van volbloed Hollandsche heeren, zelfs van hooge positie, waaronder verscheidene „die dat anderen behooren te beletten”, meent Valentijn. Gemakkelijker gezegd dan gedaan! De chronique scandaleuse van die dagen, weet dan ook heel wat gevallen te vertellen, waaruit blijkt dat Amor zich maar matig bekommert om „zedelijkheidspolitie”. Zoo vertelt Valentijn van een fiskaal, die zijn oog had laten vallen op de vrouw van een schoenmaker „die hem niet onaardig voorkwam” (de vrouw, wel te verstaan). Op een uur, waarop onze verliefde fiskaal wist, dat de ridder van den spanriem niet thuis was, bracht hij, als matroos verkleed, een bezoek aan zijne uitverkorene. De schoone, die „niet van gisteren” was, wist den aanbidder met een lief praatje de deur uit te krijgen, maar verzocht hem op een bepaalden tijd terug te komen. Zij zorgde er echter voor dat haar wederhelft toen *wel* thuis was. Toen de gewaande matroos zich vertoonde, kwam de schoenmaker te voorschijn, deed alsof hij de vermomming niet doorzag en diende den bezoeker eene flinke portie „minjag rottan” toe. Het slachtoffer hief een erbarmelijk gehuil aan en om aan de strafoefening een einde te maken, riep hij dat hij de fiskaal was. „Wat!” brulde de beleedigde echtgenoot, „schelm! Durft gij den naam van zoo'n braaf man bezwalken?” en de slagen vielen nog krachtiger en dichter op het slachtoffer, zoodat deze „zooveel als hij kon, rekte naar huis.” Den volgenden dag ging de schoenmaker, met een effen gezicht, naar de woning van den fiskaal; deze zat in zijne kamer, het gelaat volgeplakt met pleisters en met doeken omwikkeld; heel veel lust om den bezoeker te woord te staan had hij natuurlijk niet, maar dezen afwijzen ging toch ook niet. Toen de schoenmaker binnentrad, gaf de heer fiskaal voor dat hij wat „roos” in 't gezicht had (dat was althans iets, nu het hem den vorigen avond niet gelukt was een roosje te plukken). Daarop deed de bezoeker een omstandig verhaal van het den vorigen avond ten zijnen huize gebeurde; vooral legde hij er den nadruk op, dat een gemeene matroos zoo'n onbeschaamd misbruik had gemaakt van zijn (den fiskaals) naam, en dus opgespoord en gestraft moest worden. Toen sprong de mishandelde, teleurgestelde vrijer woedend op; de schoenmaker vond het nu welletjes geweest en poetste de plaat, „wetende dat een hond stout op zijn eigen erf is”, maar, natuurlijk zorgde hij er wel voor dat het verhaal overal bekend werd, met het voor de hand liggende gevolg dat de heer fiskaal van zijn bekenden heel wat plagerijen en schimpscheuten te verduren kreeg.

Intusschen werpt het verhaal een eigenaardig licht op de toenmalige toestanden in Batavia.

„Er is niets nieuws onder de zon” beweerde de wijze Koning Salomo, eeuwen geleden. Ook ten opzichte van de verhouding tusschen meesters en meesteressen aan de eene, en dienstbaren aan de andere zijde (of, zooals wij in onzen democratischen tijd zeggen „werkgevers” en „werknemers”) blijft de Salomosche spreuk van kracht. Ook in oud-Batavia was het lang niet altijd „pais en vreê” tusschen de njonja's en hare bedienden (en bij de weelderige huishouding in die dagen, was het aantal daarvan niet gering); onder de dienende geesten was zoowel koorn als kaf. Wegloopen, dronkenschap, vloeken (gevolgen van Westersche „beschaving”!) het loopen naar publieke vrouwen of hare „poilen” (overspelers) waren zoovele bronnen van ergernis voor de huisvrouwen, maar gelukkig voor deze kon men met lastig huispersoneel heel wat korter wetten maken dan tegenwoordig. Aan de meesteressen was toch het recht toegekend hare bedienden aan den lijve te straffen. Wilden eerstgenoemden dit karweitje niet zeiven ter hand nemen, dan konden zij het uitbesteden: voor de luttele som van 12 stuivers namen de „caffers” van den fiskaal het werk over „buiten eenig gevaar of verantwoording” voor degenen die de kastijding hadden opgelegd. „C'est simple comme bonjour”. Van deze vrijgevige bepalingen werd door de meesteressen nog al eens gebruik gemaakt.

Was er in huis gestolen, dan werden allerlei listige kunstgrepen, gegrond op het bijgeloof van den inlander, toegepast, om den schuldige uit te vinden. Trouwens ook in Europa kende men zulke „akals”.

Aan publieke vermakelijkheden was het leven in Oud-Batavia natuurlijk niet rijk. Zooals ook thans nog, op kleine plaatsjes in het binnenland plaats heeft, trachtte men zich onder elkaar zooveel mogelijk te verstrooien en allerlei pretjes op touw te zetten; overigens was men aangewezen op gezellige bijeenkomsten en deftige „receptie's”.

Zooals ook nu nog het geval is, hadden de „autoriteiten” hunne vaste ontvangdagen; het schijnt evenwel dat alleen de dames op die bijeenkomsten verschenen. Althans bij de gemalin van „Zijne Edelheid” den Gouverneur-Generaal. „Zij houdt”, vertelt Valentijn, „gemeenlijk 's Maandags bezoekdag voor alle vrouwen en jongejuffers van fatsoen” (een woord waarmede in die dagen druk geschermd werd) „die haar of hare dochter (zoo zij er een heeft)” (wel een voorzichtig voorbehoud!) „willen komen bezoeken. Als Haar Edelheid nu bezocht wordt, staat zij voor niemand, dan alleen voor de gemalinnen van de heeren raden op, buigende zich,

BESCHIKBAAR.

BESCHIKBAAR.

maar voor de andere die inkomen, en wijst een ieder, 't zij zelf, 't zij door hare slavinnen, die haar oppassen, hare plaats na hare rang aan; doch als de juffers vertrekken, staat zij op en doet haar tot aan de deur van 't vertrek uitgelei. De gemalin van den heer van Riebeek, een zeer zedige en nederige vrouw, had de gewoonte, als er een juffer inkwam, van altijd op te staan en haar te verwelkomen, bij welke gelegenheid dan ook alle mevrouwen en juffers opstonden. „Wanneer hare gezondheid gedronken werd" (ijswater-recepties kende men toen blijkbaar nog niet) „stond die mevrouw, die dezelve instelde en die, aan welke zij het bracht, op, terwijl Haar Edelheid zitten bleef en zich maar boog; doch als zij daarvoor bedankte, stond zij op."

Afgezien van deze officieele pretjes, bood Batavia volgens Valentijn, nog wel andere gelegenheden tot ontspanning: hieronder bekleeden rij- en wandeltochtjes eene eerste plaats. „Men kan zich", zegt hij, „geen vermakelijker stad om te wandelen verbeelden." Vooreerst waren daar de fraaie, door hem zoo bewonderde grachten die met vele „welriekende bloemboomen" beplant waren. Als eene schoone wandeling buiten de stad noemt hij die langs den weg van Jacatra, tot aan de Chineesche graven. Aan die zeer breede baan lagen „zeer prachtige tuinen, waarin heerlijke huizen" stonden, en de Chineesche graven waren „zeer heerlijk"(!). „Wil men verder zijn vermaak nemen, men kan naar Ansjol of naar Tandjong Prioc, pas een halve mijl van de stad gaan, met een orembaai of koets." Of iemand deze wandeling tegenwoordig voor zijn genoegen zoude ondernemen?

Wilde men zijne uitstapjes nog verder uitstrekken dan ging men naar Siringsin en Dapoe, „plaatsen van vermaak". (Waarin de vermakelijkheden bestonden, vertelt Valentijn niet).

Ook een bezoek aan Tanah Abang of naar Noordwijk loonde de moeite; hier kon men „doorgaans cacab en andere schoone visch" gaan eten. Maar dit was geen goedkoop tochtje, want de maaltijd kostte daar een „gouden Kobang (24 gulden), maar daar stond tegenover, dat een heer „eene jufvrouw mocht meebrengen, die dan niets betaalde en daarmede bij gerekend werd, alsof zij voldaan had."

Wilde men „langs de voorsteden gaan wandelen, men moet bekennen, dat men daar alom de schoonste en prachtigste tuinen heeft, met uitnemend schoone huizen er op getimmerd en daarbij alles 't geen een gezelschap vermaken en behagen kan."

Wij zeiden reeds dat het houden van een voertuig een volstrekte eisch was, wilde men voor vol aangezien worden.

Hiervan maakte de fiscus gaarne gebruik om geld in het laadje te krijgen; voor het houden van een „koets" werd 40 rijksdaalders belasting opgelegd; voor een gewoon rijtuig op 4 wielen met één paard, 20 rijksdaalders; voor een sjees met één paard, 12 rijksdaalders, enz.

Van deze belasting waren de allerhoogste ambtenaren vrijgesteld; daarenboven hadden alléén dezen het recht er een Hollandsche koetsier op na te houden; de mindere goden moesten zich maar met „zwarte" paardenmenners tevreden stellen. Met eene sjees op 2 wielen mocht alleen dan worden gereden, wanneer het paard bij den teugel werd geleid; deze maatregel had ten doel „ongelukken van het overrijden van slavenkinderen, enz. voor te komen". Overreden te worden door deftige equipages van de hooge heeren, ware even goed denkbaar, maar misschien vond men dat niet zoo erg. En dat ‚enz." achter 't woord „slavenkinderen" wijst niet op een zeer in tel zijn van die kleine medemenschjes.

De voornaamste talen, die te Batavia werden gesproken, waren 't Portugeesch, 't Laag-Maleisch en 't Hollandsch; alzoo Valentijn. Dat het Portugeesch in de eerste plaats genoemd wordt, zal wel daaraan liggen, dat die taal toen nog 't meest werd gebruikt; (wij weten trouwens dat in het tegenwoordig gesproken Laag-Maleisch, nog vele woorden daaruit

zijn overgenomen). Zooals Valentijn vertelt, [kon] men met Portugeesch en Maleisch overal in [den] archipel terecht; en geen wonder, want overal [waar] de Portugeezen zich vestigden, voerden zij h[un] taal in. Onze dominé bejammert het dat de [Hol]landers dat voorbeeld niet hebben gevolgd. Wij [stemmen] daarin geheel met hem mede; onze taal zoude onder de inlandsche bevolking veel eerder va[ster] voet hebben gekregen, en het zoude tegenwo[ordig] heel wat minder geld aan onderwijs en aan p[erso]neel hebben gekost om te voldoen aan den d[rang] om Hollandsch te leeren, die zich bij den inboo[rling] in de laatste jaren openbaart.

Toch heeft de O.-I. Compagnie wel iets ge[daan] om het aanleeren van onze taal aan te moedi[gen]; in 1691 werd toch een besluit uitgevaardigd, wa[arbij] bepaald werd, dat geen slaaf een hoed of [...] mocht dragen, zoolang hij zich niet in het [Hol]landsch kon uitdrukken; zelfs al waren zij [vrij]gegeven, mocht hun geen vrijbrief worden [uit]reikt, voordat zij zich redelijk in de taal van [den] overheerscher konden uitdrukken. Huwelijken [van] Hollanders met inlandsche vrouwen, werden sl[echts] onder hetzelfde voorbehoud toegestaan. Jam[mer] dat al die bepalingen niet tot op heden w[erden] gehandhaafd; ons taalgebied zoude een heel grooter uitgebreidheid hebben gekregen en [wij] zoude met veel meer recht kunnen spreken van „Groot-Nederland".

Een Röntgen-Instituut te 's-Gravenh[age]

Bij deze wordt de aandacht gevestigd o[p het] instituut dat gevestigd is Bezuidenhout 3. [De] inrichting, modern ingericht, is in 4 klassen [inge]deeld met onderverdeeling van 3 groepen van [elke] klasse. De tarieven zijn berekend zoowel voor [gegoed] gestelden als voor kleinere beurzen, terwijl [voor] fondsen, corporatiën of stichtingen speciale [rege]lingen kunnen worden getroffen.

Aan het Instituut is tevens verbonden een [...] heelkundige afdeeling, welke eveneens over [een] röntgenapparaat beschikt.

Spreekuur van den behandelenden geneesh[eer] alle werkdagen van 2—3 behalve Zaterdags, [van] den tandarts van 1—3 en volgens afspraak.

Kunst, Kunstnijverheid en Huis[...]

De Indische Kunstnijverheid-Tentoonstelling in [de] Gothische Zaal te 's-Gravenhage.

Wij meenen het best een kort overzicht van Bo[...] tentoonstelling te kunnen geven door het aanhale[n van] enkele brokstukken uit de dagbladpers, die wij [dank]baar zijn voor de lof er aan gewijd. Zoo schre[ef de] „Nieuwe Rotterdammer Crt." in haar rubriek „Le[tteren] en Kunst", Avondblad B. van j.l. Donderdag o.m.:

„Toen de Bocatan-commissieleden dezer ten[toon]stelling voor de eerste maal de Gothische za[al be]zichtigden, sloeg hun wel een beetje de schr[ik om] het hart. Deze groote ruimten te vullen met [voor]werpen van Indische kunstnijverheid, met de [stuk]ken, die H. M. de Koningin had toegezegd — le[ek het] niet, alsof deze schatten aan kunst, een kuns[t die] zekere intimiteit verlangt, verslagen zouden w[orden] door de holle ruimten dezer twee groote zale[n? De] verrassing was wel heel groot, toen bij elken [...] die werd neergehangen, het effect won.

Reeds dadelijk was er dit wonder van schoo[nheid:] een gebatikte lap[1]) van enorme afmeting, die over de balustrade van een koor, dat zich ter h[alve] hoogte der zaal aan het einde bevindt. Het bruine middenstuk ligt over de balustrade, be[grensd] aan weerszijden door een rood-bruin or[...] waar het bekende motief der witte tande[...] in het donkere vlak als in het bruine randor[...] Immers, om deze kunst te waardeeren, moet [...]

1) De twee helften van een wondermooie bruine Vorstenlandsche [...] (feestgewand), welke H. M. de Koningin ten geschenke kreeg, [...] hier een oud dergelijke blauw Djocdjasch batik, die tusschen tw[ee ...] bens (borstdoeken) uit Solo hangend, een prachtvol geheel vor[men].

in rustige pracht zien ontvouwd. Te dikwijls staan allerlei voorwerpen vóór het vlak van een doek, wanneer men deze kunst bij particulieren ziet toegepast. En nog steeds — niet genoeg kan men het herhalen — wordt de kunstuiting, die daar in Indië in de gebatikte doeken werd beleden, onderschat.

Ook hier is mooi en minder mooi. De kleurige gewaden met zilver en goud, tot een hoogtepunt van prachtlievendheid bewerkt, zijn de mooiste niet. Ze mogen, gedragen aan de lichamen van Oostersche vorsten in de gloeiende zon, een grootsch effect van fonkelende pracht ontwikkelen, we raden toch den bezoekers, de sombere Atjehsche doeken uit de collectie Swart eens te bezichtigen. Ook hier goud en zilver, doch verwerkt in het dieptonige weefsel, alsof de makers de schoonheid niet al te veel wilden doen spreken. Schoonheid, die op het eerste gezicht overrompelt, is dikwijls de ware niet. Zoo ook is het, of de traditie der Atjehsche weefsels ons influistert: geduld, langzamerhand win ik het! Het goud en zilver is in het stille, statige ornament verstopt en nu moet de beschouwer dit zelf vinden en ontdekken. En wat zoo bij het eerste gezicht niet dadelijk beslag op de aandacht legt, begint allengs te boeien en laat niet meer af.

Deze Atjehsche kleeden hangen ook al het beste strak, als hier. De banaliteit van een gekunstelde draperie doet er geen goed aan.

Niet minder merkwaardig is de inzending van den schilder architect Moojen, die over een aantal zeldzame doeken beschikt. Er zijn doeken bij uit Bali, waarbij zoowel schering als inslag zijn geïkat. Het katoen krijgt daarbij een effect van fluweel. Slechts één dessa was den heer Moojen bekend, waar men die aldus vervaardigt. Een goud-bruin kleed, van de Dajaks, treft door sober motief. Een blauw-met-wit Soemba-kain al evenzeer. Bordeaux rood, blauw-paars, de sjaalkleurige rooden van de Timoreesche eilanden, doch waar begint en waar eindigt men! Want zoo staat het met deze oude cultuur: elke uiting is schoon en innig beschaafd.

De doeken, die de Koningin toebehooren, hangen in een kring rondom in de voorzaal; er zijn wonderlijk schoone weefsels bij, van een gloed en een pracht, die soms in twijfel brengt of dit alles met de katoenvezel met eigen gevonden kleursels werd tot stand gebracht. Doch juist die eigen plantaardige kleurstoffen zijn het schoonst gebleken. Geïmporteerde beschaving heeft slechts kwaad gedaan, wat het niveau dezer kunst betreft.

„Boeatan" behoort tot de belangrijkste inzenders. Koperwerk verlevendigt hier en daar de tentoonstelling."

[E]n na de opening op Zaterdag 24 dezer schrijft het[zelf]de blad:

„Recht feestelijk was de indruk op dezen openingsmiddag der Indische tentoonstelling. Deftige toespraken zijn niet gehouden doch op gemoedelijke wijze sprak mevrouw van Beresteyn—Tromp, de voorzitster van Boeatan, het openingswoord uit, dat tevens een dank- en welkomstwoord was.

Nog heel veel is er aan de zaal met kunst, waarover we een dezer dagen reeds schreven, toegevoegd. Reeds dadelijk bij den ingang staat een reusachtig geheel gesneden scherm,[2]) bedoeld als voorgevel voor een huis. Portretten[3]) in het op dezelfde wijze bewerkte hout, ingelijst, op ezels, die eveneens met snijwerk zijn versierd. Mooi zijn deze laatste kunstuitingen geenszins, eigenaardig is het Javaansche streven om Europeesche schilderkunst te benaderen! West-Indische hoeden-vlechtwerk ziet men uitvoeren door een Indiaansche; West-Indische Mulatten-meisjes wandelen rond in haar kleurige nationale dracht. Een statige vitrine herbergt kostelijke geschenken door de Koningin bij haar jubileum ontvangen.

Lange tafels zijn met kantwerk, met Indische kleinoodiën gevuld; Indische poppen, in 't land zelf in gebruik geweest, leunen en zitten in de etalages.

Om vier uur is de gebeurtenis van dezen middag: Een Hollandsche jonge dame heeft jaren lang in de Kraton-school te Djocdja zich geoefend in de Indische dansen. Zij is als Javaansche danseres in de puntjes uitgedost en doet de Serimpie-dans. Voorin de gedempte kleurige achterzal danst zij in het schemerig licht der gekleurde ruiten. Het is voortdurend een wisseling van standen in fijne en sterke plastiek. De schilder Moojen grimeerde haar zóó, dat men een Indische meende te zien.

Het „Vaderland" schrijft in zijn Zaterdag-avondblad onder het opschrift: *„Indische Kunst in de Gothische Zaal."*

„Hedenmiddag is om drie uur de tentoonstelling van Indische kunst en kunstnijverheid in de Gothische zaal geopend onder de auspiciën van de vereeniging Boeatan.

Het vullen van een ruimte als de Gothische zaal, welke zulke groote afmetingen heeft, leek in den beginne een ongehoord moeilijke opgave, maar het bereikte effect is — mede dank zij den grooten voorraad Indische kunstvoorwerpen en door den smaak, waarmee is tentoongesteld — sprookjesachtig mooi. Daarbij komt, dat de Koningin vele van haar Indische geschenken ter expositie heeft afgestaan; er valt nu een ongemeene rijkdom te bewonderen. Allereigenaardigst doet het milieu hier aan. De Gothische zaal is somber en zwaarmoedig van lijn en licht. Hierin hangen nu de vlammende goudweefsels, felle ikats, prachtig ingehouden, roestbruine batiks; glimmend koper geeft hier en daar lichtsprankels — er is hier een voornaamheid bereikt, die haast géén andere expositie veroveren kan.

Wat er alzoo te zien is? Eigenlijk àlles, wat onze archipel op kunstgebied oplevert, waarbij geweldige kunststukken, als bijv. de groote gebeeldhouwde schermen en de vorstelijke geschenken bij de geboorte van Prinses Juliana, in de eerste plaats opvallen. Een minitieuze opsomming is onmogelijk, maar hier valt een gamelan[4]) op, daar een stel krissen, ginds gloort in stille, hooghartige ingetogenheid een oude doek....

Een buitengewoon mooie tentoonstelling; er is zeer veel te zien (en aardige buffetten zorgen voor lekkernijen in stijl) en zeer veel te genieten; het is niet nieuw en overrompelt niet door éclat, maar het is mooi en voornaam, edel en raszuiver.

* * *

J.l. Maandagmiddag om vier uur genoot de tentoonsteling de eer van een zeer belangstellend bezoek van Z. K. H. Prins Hendrik, die vergezeld was van zijn adjudant Jhr. von Mühlen.

Aan den ingang verwelkomd door den Raad van Beheer van Boeatan, ging Zijne Koninklijke Hoogheid de verschillende afdeelingen langs, telkens inlichtingen vragend en opmerkingen makend, die van belangstelling getuigden, zoowel in hetgeen er van Oost- als van West-Indië te zien valt en niet minder in het werk der Koloniale School, dat door de Directrice, Zuster Hellemans, werd toegelicht.

Bij de weef-afdeeling werd het z.g. kaartweefsel, waarmee gordels (saboeks) vervaardigd worden in werking getoond en den Prins een oranje daarop vervaardigd bandje als geschenk voor Prinses Juliana aangeboden. Bij de vlechtwerktafel deed de prins een paar inkoopen.

Onder gamelanmuziek werd een Javaansche dans uitgevoerd en tot besluit gebruikte de Prins in de warang een versnapering, na ongeveer een uur ter tentoonstelling vertoefd te hebben en alle dames-commissieleden aan zich te hebben doen voorstellen.

[2]) Inzending van den heer van Cattenburch, die het te koop biedt.
[3]) Van den Soesoehoenan van Solo en zijn twee vrouwen, de oudste, onlangs overleden is en de jongste, een zuster van den tegenwoordigen Sultan van Djocdja, beide fijn aristocratische Jav. typen. Red.

[4]) de mooie instrumenten door Dr. Scheurleer in bruikleen afgestaan, welke tot opluistering van Boeatan's feest dien middag bespeeld werden onder leiding van den Heer Ngb. Poerbotjaraka, hulpleeraar in het Javaansch te Leiden, die ook een deskundige uitlegging van de Javaansche danskunst gaf, o.m. door den bekende Javaansche dichter, R. M. Noto Soeroto en den heer R. M. Soerjo Winoto, expresselijk hiervoor overgekomen uit Antwerpen, waar hij sedert eenige maanden als architect-teekenaar werkzaam is. Zondagmiddag gaf laatstgenoemde op meesterlijke wijze de bekende Kelono-dans ten beste. Red,

Van Week tot Week.

20—27 MEI 1924.

A. L. van Anholt.† Ten gevolge van een auto-ongeluk is de controleur van het B.-B., A. L. van Anholt, den 24en April in de Pengiroeanrivier bij Kandangen in Z. Borneo, verdronken.

C. F. van Houten. † Den 8en April overleed de heer C. F. van Houten, beheerder van de ondernemingen Ngoepit en Djoengranggan.

J. A. Soselisa. † Den 25en April is het oud-Volksraadslid J. A. Soselisa overleden.

Den heer A. Hoorweg, inspecteur der Algemeene Politie, is op verzoek eervol ontslag verleend, met recht op pensioen en onder dankzegging voor langdurige diensten.

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

s DE UITGEEFSTER.

Bevorderd. Bij het wapen der Infanterie tot luitenant-kolonel, de majoor J. Feikema, en tot majoor de kapitein P. J. M. Smit.

Benoemd: De officier van Justitie mr. dr. S. Nauta te Weltevreden, is benoemd tot advocaat-generaal bij het Hooggerechtshof

De heer F. J. Noordhoek Hegt, directeur der Landskoepokinrichting van het Instituut Pasteur te Bandoeng, is den 2en Mei wegens volbrachten diensttijd eervol en met recht op pensioen uit 's Lands dienst ontslagen, onder dankbetuiging voor de door hem aan den Lande bewezen diensten.

A. Ch. W. van Es. Ontslagen op verzoek,, wegens volbrachten diensttijd, met ingang van 2 Juli 1924, eervol uit 's Lands dienst A. Ch. W. van Es, leeraar bij de H.B.S. te Soerabaja.

Helfferich naar Europa. Het *A. I. D.* meldt, dat de heer E. Helfferich, directeur van het Straits en Soenda-Syndicaat, in het begin van Mei via Japan en Siberië naar Europa zou vertrekken. Hij keert in Januari terug.

Mr. V. W. Ch. Ploegman. In een den 13en April te Semarang gehouden vergadering van den raad van advies en het hoofdbestuur van den Suikerbond, is mr. Ploegman, die op de jongste algemeene gadering tot voorzitter werd gekozen, als zoodanig afgetreden.

Ir. J. de Bruyn Kops, laatst ingenieur-vertegenwoordiger der N.V. Ingenieursbureau Bakker & Meyboom te Soerabaja, is benoemd tot chef van het Bureau IJzerconstructies bij de Nederlandsche Fabriek van Werktuigen en Spoorwegmaterieel „Werkspoor" te Utrecht.

Nederland in den Vreemde. De Zweedsch-Nederlandsche Vereeniging te Stockholm heeft den 10en Mei een bijeenkomst gehouden. Als inleiding hield consul Uggla een korte rede, waarop o.m. de Zweedsche consul-generaal te Batavia, de heer Frevell, een met lichtbeelden opgeluisterde zeer interessante lezing over Nederlandsch-Indië en de handelsbetrekkingen voor Zweden in onze Oost ten beste gaf.

De heer . H. Kirkham, directeur van Landbouw te Zanzibar, die tot voor kort directeur van Landbouw in Kenya was, maakt een reis naar verschillende tropische landen ter bestudeering van de cultures in de tropen. Nederlandsch-Indië is reeds bezocht; de heer Kirkham vertoefde eenigen tijd in de Molukken en zal straks uit Singapore vertrekken om een reis door Sumatra te maken.

Op een rif geloopen. De Van Heemskerk is den 13en Mei met het voorschip op een rif geloopen. De piek en het voorruim raakten vol water. Afsleepen bleek onmogelijk, alvorens de gaten gedicht en pulsometers waren aangekomen. De 250 passagiers zijn op een onbewoond eilandje geland en den volgenden dag naar Kendari vervoerd, waarna eerst Makassar gewaarschuwd kon worden. Wegens het ontbreken van een draadlooze aan boord, moest de Van Heemskerk lang op hulp wachten. De positie van het schip was zeer hachelijk, maar het is thans behouden. (Aneta-tel.)

Pers en Radio. De gemeenteraad van Batavia verleende den 14en April aan *Aneta* concessie voor het plaatsen van een 31 meter hoogen radiomast nabij den Schouwburg voor de antenne-verbinding over den Postweg, het kanaal en Passar-Baroe-Zuid naar den met tien meter verhoogden toren van het Aneta-gebouw. Dit is de eerste radiomast in Indië door particulieren opgericht en de eerste openlijk toegelaten particuliere antenne in de stad.

Het Syndicaatsexamen. Voor het in Indië den 13en April beëindigde examen ter verkrijging van het diploma als chemist bij de Suikerindustrie in Ned. Indië, slaagden 15 van de 34 candidaten.

Thee-uitvinding. De firma Lindeteves exploiteert de gepatenteerde uitvinding van de theeonderneming „Sperata": een theeplukmes, waarmede de pluk quantitatief belangrijk verbetert.

De spoorlijn van Moeara Enim naar Lahat is voor het publiek verkeer opengesteld.

Moehammadijah opende op 12 Mei te Klaten een Holl.-Inlandsche school met den Qoran. In Djokjakarta heeft „Moehammadijah" reeds zeven onderwijsinstellingen in het leven geroepen, welke door ongeveer 1500 leerlingen worden bezocht. De *H. I. S.* met den Qoran te Klaten is de tweede school van dien aard door deze vereeniging gesticht; de eerste bevindt zich te Djokdja, terwijl de derde na afloop van de Poeasah te Sol[o] worden opgericht, en wel op den grondslag [van] coëducatie, een nieuwigheid in de Islamie[tische] wereld. *(Soer. Hbl.)*

Persoverzicht uit de Indische Bla[den] en Tijdschriften.

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De reis van den Landvoogd. (Vervolg).

Den 17en April kwam de gouverneur-generaal Fock, van Zamboango te Tarakan aan. Na een uitleg in het directie-gebouw der Bat. Petr. Mij. geschiedenis van Tarakan en de boringsmethoden, de landvoogd op het boorterrein rondgeleid. Na een interessanten tocht langs de boorputten had in het gebouw een samenkomst plaatst met het Euro[peesch] personeel en hunne dames. Tegen half 12 vertrok naar Balikpapan, waar de *Wega,* geconvoyeerd d[oor de] *Zeven Provinciën,* den 18en 's morgens arriveerde.

De ass.-resident van Koetei, de sultan, twee rijks[grooten] en de administrateur der B. P. Mij., dr. Campert en andere autoriteiten, verwelkomden den landvoogd een zestal auto's werd langs den 16 K.M. langen weg een rit gemaakt. Een beozek werd gebracht raffinaderij, terwijl van het bedrijf een explicatie gegeven. Langs het gepavoiseerde hoofdkantoor het verder naar het fabriekscomplex, waar de be[reiding] van paraffine en smeerolie plaats had. In de S[...] aan de baai waren de Dajakhoofden uit het Bov[en-Ma]hakamgebied verzameld; Dajaksche krijgsdansen den gedemonstreerd. Bij het afscheid betuigde de zijn dank voor de wijze, waarop hij in staat gest[eld was] in zoo korten tijd een indruk te krijgen van de grootsche ondernemingen, welke de B. P. Mij. in heeft, het werk van Nederlanders. De *Wega* vert[rok] half vier.

Den 20en April stoomden de *Wega* en de *Zeven Provinciën* 's morgens de haven van Makasar binnen acht auto's verdeeld, begaf het gezelschap zich n[aar het] havenkantoor. De havendirecteur wees in een [...] de belangrijkheid van Makasar als transito-hav[en] na ging het per auto naar Oedjong Tanah en de [e]sementen van de Stoomv. Mij. „Oceaan". Hier na[m het] gezelschap plaats in eenige motorbooten, waarme[de een] tocht door de haven naar den marinesteiger [...] werd. Met auto's werd gereden door de Chineesch[e wijk] de Pasarstraat en de Tempelstraat. Een bezo[ek werd] gebracht aan het Fort Rotterdam, aan de oude [...] het fort en aan de kweekschool voor Inlandsche [...]lingen, aan de fabriek der Waterleiding en aan [het ge]meentehuis. In de gouverneurswoning werd de [...] van Tanette in audiëntie ontvangen. Het bestuur d[er Han]delsvereeniging bepleitte de belangen van den [...] Om 2 uur embarkeerde het landvoogdelijk ge[zelschap] om zich naar Stagen en Bandjermasin te begeven.

Te Stagen begaf het gezelschap zich per auto n[aar het] bedrijf der Poeloe Laoet-mijnen, waarbij onder [...] groote electrische centrale bezichtigd werd. Uit [...] eenzetting van den financieelen toestand bleek de [...] gevoerde bezuiniging. Daarna volgde een uiteen[zetting] van den stand der onderzoekingen op de kolenveld[en van] Tanah Boemboe, in verband met het vraagstuk [...] hoogovenbedrijf. Hierna werd de nieuwe schacht [bezich]tigd, welke in hoofdzaak gebouwd is ten beho[eve] betere winning van de Stagen-stoomkolen. 's M[iddags] vertrok de *Wega* naar Bandjermasin. (*Bat. Nwbl.* 22 Apr.).

De bestuurshervorming.

Het „Bat. Nwsbl." berichtte onlangs dat door [de Re]geering reeds uitgezien wordt naar candidaten [voor de] betrekking van gouverneur van West-Java, waa[ruit af]geleid kan worden, dat spoedig een begin zal [worden] gemaakt met de invoering der bestuurshervorm[ing De] Graaff. Thans wordt gemeld, dat de instelling [der] eerste provincie in West-Java eerst in 1926 [...] gezien kan worden.

Dit is een gooi met de muts — aldus het *Ba[t. ...]* (16 Apr.) —; immers, de invoering hangt uit d[en aard] der zaak geheel af van den stand van de voor[bereiding] der bestuurshervorming. Zooals men weet zijn [...] in het Staatsblad afgekondigd de provinciale en [...]schapsordonnanties met de daarbij behoorende [...] regelingen. In bewerking is nu nog een rege[ling van] het kiesrecht in de stadsgemeenten, waarvoor [...] werp bij de Regeering berust. Het voornaamste [...] waarop het in de eerste plaats aankomt bij de [...]

...er provincies, namelijk de financieele regeling, is nog het gereed gekomen op het bureau van den regeeringscommissaris voor de bestuursverhorming; en het is nog ...ng niet zeker of deze kwestie opgelost zal zijn vóór het vertrek van mr. Cohen op 2 Juli a.s. Deze regeling zal den gewonen weg moeten volgen, zoodat men wel kan zeggen dat zij stellig niet vóór de voorjaarszitting 1925 den Volksraad zal bereiken. Vervolgens komt aan de orde het nazien en wijzigen van verscheidene bestaande ordonnanties, mede in verband met de nieuwe titulatuur. Ten slotte kan nog medegedeeld worden, dat de benoeming van een eventueelen opvolger voor mr. Cohen geenszins vaststaat. Vermoedelijk zal de Regeering, om zuinigheidsoverwegingen, diens arbeid geheel overdragen aan het daarvoor meest geëigende departement, namelijk het Binnenlandsch Bestuur.

Het *Soer. Hbl.* (15 April 3e bl.) stelt de vraag, of Java eigenlijk het meest aangewezen is voor de eerste proef met de voorgenomen hervorming en in elk geval, of het geen aanbeveling zou verdienen, in afwachting van de resultaten in West-Java, in bepaalde buitengewesten reeds ...n gouvernementen in te stellen. Het blad denkt daarbij in de eerste plaats aan Ambon en Zuid-Sumatra, die zich reeds de facto hebben gereorganiseerd, waaraan slechts de erkenning de jure ontbreekt.

In Ambon bestaat bovendien reeds een Ambon-raad, die wel zeer gemakkelijk in het kader van de nieuwe bestuursorganisatie te gebruiken is, terwijl zoo'n centrale raad voor West-Java nog moet worden gesticht. Ook voor de ontwikkeling van een achterlijk deel van zoo'n gouvernement als Nieuw-Guinea is het van veel belang, dat de zaken regionaal geleid en beslist worden. Daarbij komt nog, dat de Ambonsche bevolking voor de meerderheid een veel hoogere beschaving heeft verkregen, waardoor zij zich eerder leent tot een begin, dat toch ook het karakter van een proef zal hebben.

Zuid-Sumatra met zijn hoog ontwikkelde en economisch zoo sterke, homogene bevolking lijkt zoo niet méér aangewezen, dan toch in elk geval volkomen rijp voor de instelling van de gouvernementen. En Zuid-Sumatra met zijn groote inlandsche steden, heeft de bevolking een zekere urbaniteit gegeven, die haar psychisch veel geschikter en ontvankelijker maakt voor meer moderne, democratische bestuursvormen. Hier is, door het sterk ontwikkelde autonome gemeentewezen — iets, dat ook in Ambon wordt aangetroffen — een uitstekende voedingsbodem geschapen voor den uitgroei.

Het Indo-Europeesch Verbond.

Het I.-E. Verbond heeft te Weltevreden zijn eerste lustrum herdacht. Het *Bat. Nwsbl.* (17 Apr.) heette den I.-E. V.-vertegenwoordigers van harte welkom: Het congres geve blijk van de rustige kracht, welke iedere strijd voor een goede zaak schenkt, — van het heilig vuur, welke iedere eerlijke overtuiging te bezielen vermag.... De I.-E. V.-zaak is een goede en eerlijke zaak, door duizend met het hart gediend.

Een uitvoerig verslag van het verhandelde op den ...en April treft men aan in de *Deli Crt.* van 26 April (4e en 5e bl.) Uit de rede van den voorzitter, den heer mr. *Van Ophuysen*, vernemen wij dat niemand 5 jaren geleden vermoed heeft, welk een omvang het verbond zou bereiken. De arbeid werd daardoor voor het bestuur moeilijker, dat de uiterste bedachtzaamheid heeft betracht, waaraan het te danken is, dat er rust en vrede in het verbond thans heerschen, evenals een goeden geest. *De grondslagen* zijn ongewijzigd gebleven; trouw aan het Nederlandsch gezag staat nog immer voorop, doch men heeft begrepen, dat ten opzichte van dat gezag verandering dient te komen, want het Nederlandsch gezag is te land vereenzelvigd geworden met het idee van in Nederland vertoevende Nederlanders. Het streven naar autonomie kan evenwel niet anders beteekenen dan een streven naar een *Nederlandsch*-Indië. *Het onderwijs* wordt mede als een zeer groot belang geacht. Vrees voor concurrentie van de zijde der Inlanders bestaat niet bij het Verbond. Verhooging van het intellectueele peil is wat Indië zoozeer behoeft. Ook *eigen kapitaal*, hoewel Indië zeer veel te danken heeft aan het vreemde kapitaal. De uitdrukking *ons land* heeft een wel wat vreemden klank, waar het onmogelijk is om een eigen stuk grond te krijgen. Het Verbond mag niet rusten alvorens hieraan een einde is gemaakt.

De verklaring van mr. Van Ophuysen is voor de *Deli Crt.* een bevestiging van hare opvatting, dat het Indo-Europeesch Verbond een belangrijke taak in Indië heeft te vervullen en dat het Verbond op den goeden weg is. Natuurlijk zouden er op- en aanmerkingen te maken zijn, vooral in onderdeelen, maar in groote lijnen moet men erkennen, dat het Verbond zich krachtig en steeds krachtiger laat gelden. Niet het minst bleek dat bij de jongste verkiezingen voor den Volksraad. Het was goed gezien van den Voorzitter om nog eens even de vervlogen vijfjarige periode de revue te laten passeeren en de wenschen en verlangens van het Verbond te doen hooren.

De landrente ter Sumatra's Westkust.

Het *Bat. Nwbl.* (16 Apr.) schrijft dat ondanks het besluit tot niet invoering, het denkbeeld eener landrenteheffing door de Regeering niet geheel is losgelaten. Zoo zullen de verschillende opmetingen, waarmee men in Tapanoeli reeds een paar maanden geleden aangevangen is, voortgezet worden, evenals die in Sumatra's Westkust.

In de eerste plaats verkrijgt men daarmee een betere classificatie der verschillende gronden, de opbrengst daarvan e.d.m., terwijl de bevolking dan over die opbrengst een uniforme belasting van 4 pct. zal hebben te betalen. Maar in de tweede plaats zal de ongetwijfeld intelligente bevolking, als de nieuwe regeling goed doorwerkt, zeker inzien, dat aan een progressieve landrente de voorkeur moet worden gegeven. M.a.w. zij zal de billijkheid erkennen van het beginsel, dat iemand met een grootere opbrengst uit grondbezit, naar verhouding ook meer dient te betalen dan een ander met minder inkomsten.

Is men eenmaal zoover, dan zal de Regeering opnieuw een beslissing moeten nemen omtrent de vraag, of het billijk moet worden geacht een goed gesitueerde bevolkingsgroep lichter te treffen met de belastingen dan bijv. de veel minder gegoede Java-bewoners. Die beslissing kan niet twijfelachtig zijn, maar zij zal dan vergemakkelijkt worden door de aanvaarding van de nieuwere denkbeelden welke intusschen bij de bevolking zelve doorgedrongen zullen zijn.

De oliepalm-cultuur. En Afrika sprak . . .

De *Sum. Post* (24 Apr.) geeft een berekening van de rentabiliteit der oliepalmcultuur. Volgens den schrijver blijkt hieruit dat de oliepalm als grootcultuur verre van kwade kansen biedt. Het behoeft dan ook geen verwondering te wekken, dat zoowel vanuit Holland als uit Amerika ,steeds meer inlichtingen worden verzocht aangaande deze cultuur. Palmolie kan als een *consumptieartikel* van hooge waarde worden beschouwd; het z.g. „Deli type" der oliepalmcultuur voldoet uitstekend, en in het meer zuidelijke deel van Sumatra's Oostkust is goede grond in voldoende mate beschikbaar.

De cultures, grondslag van Insulinde's welvaart, verkeeren thans in een toestand, die verheugenis verdient. Doch zal het zoo blijven, vraagt *D. N.* in het *Soer. Hbl.* (17 April 1e bl.) In naburige Britsche koloniën, die eveneens op den landbouw zijn aangewezen, maakt men zich ongerust over Afrika. Is er voor Ned.-Indië dan geen reden tot waakzaamheid?

Het Britsche kapitaal interesseert zich ten zeerste voor de zoo nabij gelegen kust van Guinea. Lever brothers gaven het voorbeeld door groote olielanden in Liberia en elders aan te koopen. Frankrijk heeft een open oog voor de groote economische mogelijkheden. Talrijke stoomvaartlijnen verbinden West-Afrika reeds met Marseille, Hâvre, Londen en Antwerpen. Het Zuid-Afrikaansche gemeentebest slaat begeerige oogen naar het Noorden. Het lijkt er op, of de tijd van hoogen bloei tijdens het Grieksch-Romeinsche wereldrijk, welke Leo Frobenius in zijn *Und Africa sprach....* schetste, staat herhaald te worden. Kort achter ons ligt nog de débâcle in de klapperolie-industrie. In Insulindes, United Oil Mills en andere oliewaarden, hebben velen hun vermogen verloren. Afrika kwam aan de markt met groote voorraden palmolie, arachides en andere vetten. Thans komt Afrika op de markt met cacao; een groote troost is er: de Afrikaansche boonen zijn van mindere qualiteit. Omtrent *Kulturunfähigkeit* der negers make men zich niet al te groote illusies. Ook het vaderland der koffie ligt in Afrika, evenals dat van de kola. De rubber groeit er heel goed en de tabak van Kameroen is wel met die van Deli vergeleken. De kruidnagels van Zanzibar hebben die van de Oeliassers verslagen. Wie de kracht van dezen Goliath onderschat, bedriegt zich zelf.

Indië produceere, besluit schr., op het gebied van tropische producten het beste, wat ter wereld kan worden voortgebracht. De beste qualiteiten vinden altijd aftrek, ook al wordt de markt met goedkoope soorten overstroomd. Op het gebied der meeste tropische producten heeft Insulinde thans de leiding. Die leiding moet ze trachten te bewaren, op straffe van ondergang. Een hooge intellectueele en technische ontwikkeling op het gebied van landbouw, industrie en handel is daartoe de volstrekte voorwaarde. Insulinde vermijde de fouten door anderen gemaakt. Door Japan, dat te spoedig de Westersche technici naar huis zond. Door Siam en de Filippino's, die het Europeesche kapitaal buiten de deur houden en zelf arm blijven. Vooral van de Don Quichotterie der Filippino's op eco-

nomisch gebied, die om politieke redenen de beste ontwikkelingsmogelijkheden voor hun volk veronachtzamen, is voor Ned.-Indië veel te leeren. Doch ook van den warwinkel China, onassimileerbare Westersche denkbeelden geënt op Oosterschen stam. Insulinde volge het voorbeeld van de Maleische Staten en Ceylon, van Hawaii en Tidji, die onder Westersche leiding tot grooten bloei geraakt zijn. Onder aanvoering van het hoog ontwikkelde, met handelstalent en technische geschiktheid begaafde Nederlandsche volk; kan Insulinde met vertrouwen de moeilijke toekomst afwachten.

UIT DE INLANDSCHE PERS.

Het begin van de Tangeransche Onlusten.

III (Slot).

Ten huize komende van den assistent-wedono van kampong Melajoe, was deze natuurlijk druk in de weer met het instellen van een onderzoek bij de bevolking van Pangkalan.

De verslaggever trof dáár ter plaatse aan den heer Pit, commandant van de veldpolitie en den redacteur van de Indische Courant, De Witt.

Deze laatste was hem, verslaggever, niet onbekend en zeide, met een lach op het gelaat, dat hij zeker spiondiensten verrichtte.

De telefoonbel werd voortdurend gehoord, doch de ass.-wedono bleef even welwillend, blijkbaar goed gestemd, dat hij de inlichtingen kon geven, welke, ten deele althans, overeenstemden met die, welke boven zijn beschreven en die toch van buiten de zaak staande personen waren verkregen.

Hij vertelde van het gebeurde met den zwaargewonden padiweger Tohir, van de moeilijkheden waaraan de Tjatok van Pangkalan had bloot gestaan, zoomede dat de leider der bende met 38 volgelingen ook hem in zijn huis onder bedreiging de vraag had gesteld, of hij de ongeloovigen wilde volgen dan wel hem, de leider der bende.

Deze gaf zich voor als te zijn Raden Raboelalamin, afstammeling van Raden Toewoeh en anderen en verlangde van den assistent-wedono, dat hij zijne bevelen zou opvolgen.

Hij verklaarde toen 25 jaar oud te zijn en zich de kongsis van Pangkalan en Melajoe te willen toeeigenen.

Ook wilde hij Java terugnemen en zijn vader Noer Djaja Boejoet Ireng ontmoeten.

Aangezien de assistent-wedono in de ontmoeting met de bende gevaar zag, liet hij haar maar praten, hetgeen tot gevolg had dat hij door het hoofd en zijne volgelingen met den titel van Amma Dewi Sinta werd aangesproken.

Hij bood de bende rookgerei en koffie aan, in afwachting van politiehulp, waarom telegrafisch was gevraagd.

Veldpolitie en marechaussees werden van Tangerang met spoed afgezonden en wilden een paar uur later de geheele bende opbrengen naar Tangerang.

Doch op den viersprong van Selapadjang—Batoe Tjeper—Kadoeng aangekomen, verlangde de bende naar Buitenzorg te trekken en daarvoor den korteren weg over Selapadjang—Batoe Tjeper te willen nemen.

De politie stemde hierin toe, doch zond een deel harer auto's en motorfietsen langs eerstgenoemden weg, aangezien het overzetten per vlot in den weg, die de bende nam, oponthoud zoude geven.

Toen de bende bij Pintoe Aer Sewan overgestoken was, werd zij door het politiegeleide gebracht naar de plaats Tanah Tinggi te Tangerang, alwaar men, na het een en ander te hebben vernomen, in zekere onrust verkeerde.

Daarna speelden zich de gebeurtenissen te Tanah Tinggi af, zooals die door het Aneta-bureau zijn verspreid.

Een zekere Si Entong werd doodgeschoten en viel in rivier.

Zijn lijk werd eenige dagen later gevonden bij Batoe Tjèpèr, daarna in het hospitaal gebracht, onderzocht en begraven.

Het verkeerde in verren staat van ontbinding.

Toen het langs de markt gedragen werd, was de stank, die verspreid werd, voor de passergangers ondragelijk.

Te Pangkalan werd een der volgelingen van Ki-in bapa Ki-ah in arrest gesteld.

Zijn naam was Dja-i-an.

Hij erkende een zwager te zijn van het bendehoofd en dezen te zijn gevolgd.

Men had hem en zijne vrouw, na een gebed, uit een glas laten drinken, waarin toovermiddel ren gebracht en waarna beiden in een ontoereke toestand van vervoering verkeerden.

Volgens de inlichtingen, welke de verslaggev ving, waren de meeste volgelingen van Ki-in Kiah, zijne vrouw en stiefzoon niet van hunne plaats afkomstig, doch van elders, n.l. uit Tj reng, Poris, Tamloen, enz.

Zoo was uit Poris afkomstig hadji Narioen, kend als hadji Klitik.

Hij liet het leven te Tanah Tinggi.

Tijdens het onderzoek van den verslaggever er 14 dooden en 22 gearresteerden.

Aangezien de bende bestond uit den leider volgelingen, was het lot van 3 hunner dus n bekend.

De bende was gewapend met slag- en steek als sabels, klewangs, lansen, enz.

Een omslag en een hoofddeksel werden ten van den wedono van Tangeran aangebracht.

De Communist Sastro.

Fatterig gekleed, de neus in den wind en overmoedig gelaat bewoog de communist Sas Zaterdag 23 Februari 1924, zich ter hoofdpla doeng.

In de bovenzak van zijn jas stak een roodge lidmaatschapskaart van de Sarikat Islam ver uit.

Zich naar de kampong Bandjaran begevend moette hij daar een oppasser, wien hij de rood toonde en tevens vroeg of hij niet bang daarvo

De Regent van Bandoeng, Wiranata Koesoem was voor zulk een roode kaart zelfs bevreesd, had, hoewel vele malen opgeroepen door de om ter vergadering te verschijnen, daaraan g volg gegeven.

En, aangezien ook de wedono bang was v een roode kaart, moest hij, oppasser, daarv veel meer bevreesd zijn.

Dit gezwets hinderde een bejaarden desam in opgewonden toestand, den communist zood werkte, dat de roode vechthaan, op den grond pen, nederig vergiffenis vroeg en niets meer zeggen.

Verder wordt medegedeeld dat de roode ve de roode lidmaatschapskaart uit zijn jaszak ha haar verscheurde, omdat, volgens zijn zeggen, de instrument de schuld droeg van de kastijding hij had opgeloopen.

UIT DE CHINEESCHE PERS.

De zelfstandigheid van de Minahassa.

Na lezing van de Notulen van het verhand de zittingen van den Minahassaraad van 15 Augustus 1923, welke zijn opgenomen in de „ Satia" No. 7 betrekking hebbende op ontvoog de invoering van de Inlandsche gemeente ordo in de Minahassa, drukt de persoon, die zich „Re teekent, in de „Keng Hwa Poo" van 29 Nove de navolgende wijze zijne groote vreugde uit totstandkoming van deze gewichtige gebeurtenis het bewijs geeft van groot vertrouwen der Regeering in de Minahassasche bevolking en Inlandsche hoofden en Europeesche Ambtena bevoegdheid schenkt, om in samenwerking me volking, de inwendige zaken van de Minahassa gelen.

De bevolking van de Minahassa heeft derhalv de regeling van eigen zaken in eigen hand.

De persoon van „Reflector", die verklaart een afstammeling in rechte lijn van zijne Min sche voorouders van Toar en Loemimoeoet, vo die uiting van vreugde toe, dat hij, na zorgvuld nis genomen te hebben van den inhoud van Indische Nieuwsbladen, die den nieuwen Tijdg sprake brachten, reeds langen tijd tot de ove was gekomen dat Indië roept om zelfbestuur Minahassa om zelfstandigheid.

Dit laatste onderwerp had reeds geruimen voren een punt van bespreking in den Minah uitgemaakt waarbij goedgezinde Volkshoofde heeren Waworoento, Majoor Mandagi en Ma anderen, gelegenheid hadden hunne stem te do ren, doch toenmaals was de vrucht nog niet noeg om te worden geplukt.

Thans is die toestand zóódanig veranderd

vrucht wel rijp is geworden en de Minahassa hare zelfstandigheid ziet erkend.

Het is de heer Mangowal geweest die zich ernstig tegen de invoering van die nieuwe orde van zaken heeft verzet, op grond van de overwegingen dat het moment daarvoor niet gunstig is en de Minahassa over geen voldoende geldmiddelen beschikt.

De heer Mandagi daarentegen drong op spoedige invoering aan, opdat de Minahassa de 12de provincie van Nederland zoude worden.

Bovendien vond hij, dat waar op Java, Sumatra, Ambon, enz. reeds gemeentelijke Ordonnanties waren ingevoerd, voor uitstel daarvan in de Minahassa geen aanleiding bestond.

Terwijl de Regeering al het mogelijke doet om het volksbestaan in de Minahassa te verbeteren, aan de hoofden daarbij leiding te geven en de volksbelangen door volkskringen te laten regelen, valt de meening van den heer Mangowal zeker op.

Het motief als zouden de districtshoofden bij de ontvoogding overladen worden met dienstwerk, kan, zeide de heer Wakkarij, geen dienst doen wanneer men het oog gevestigd houdt op Tomohon, alwaar de toestand, sedert den afkoop van de heerendiensten, zooveel gunstiger is geworden.

Ook het tegenhouden van de invoering van een eigen gemeentewezen, als moderne instelling, was van de zijde van den heer Mangowal, volgens de meening van den heer Waworoento, eene foutieve daad, omdat die nieuwe instelling over het algemeen den volkswensch bevredigt, waarnaar men te luisteren heeft.

De Hoekoembesar behoeft niet meer bevreesd te staan tegenover den Resident, evenmin als de Hoekoemtoea tegenover den Hoekoembesar of Majoor.

Het volk heeft hier dus te doen met een door het Bestuur gegeven regeling, die goed is en die aan het volk de reeds lang gewenschte medezeggingschap in bestuurszaken geeft.

Er mogen dan daartegen bezwaren zijn gerezen, toch zal die regeling goed zijn, als zij n.l. goed wordt toegepast.

Naar schrijver's meening moet het Minahassasche volk met groote dankbaarheid de nieuwe orde van zaken aanvaarden en daaraan, zonder vrees, oprechten steun verleenen bij de toepassing in de praktijk.

Hij wekt allen op der Regeering te verzoeken, naast het eigen Gemeentewezen, een eigen Landgerecht voor de Minahassa in het leven roepen, dat de zaken en geschillen kan berechten, welke het volk bezwaren.

Literatuur-Overzicht.

N.-I. Rubber- en Thee-Tijdschrift.

9e Jrg., No. 7, 15 April. De rubbersmokkel, naar aanleiding van een artikel in de Straits Times, door G. F. Bodde. Resultaten der Malang-rubber-enquête, voordr. gehouden door dr. A. J. Ultee, op de vergadering der Mal. Landb. Ver. 23 Maart '24. Zijn voor de groote cultures nog nieuwe belangrijke plagen te verwachten? Deze vraag brengt S. Leefmans tot de conclusie, dat voortdurende waakzaamheid noodzakelijk is. Vervolg van: het beheer van een theeonderneming. Onze koffieproductie, door dr. P. J. S. Cramer.

Indië. Geïll. tijdschr. v. Ned. en Kolonies.

8e Jrg., afl. 4, 14 Mei. In het vorige literatuuroverzicht werd abusievelijk afl. *41* vermeld, d. m. z. afl. *4*.

Overzicht van de Inl.- en Maleisch-Chin. pers,

No. 16 loopende tot 17 April '24. Het bevat een lijst van: A. de Inl. en Mal.-Chin. nieuwsbladen op Java; B. idem op de buitenbezittingen; C. de inl. periodieken op Java; D. idem op de buitenbezittingen; E. Godsdienstige bladen; F. Vak- en vakvereenigingsbladen; G. Arabische bladen; H. Chineesch-Maleische bladen.

Algemeen Landbouwweekblad voor N.-I.

8e Jrg., No. 42, 19 April. Het 33-jarig jubileum van Z. H. den Soesoehoenan, met portretten. Iets over inboeten in theetuinen en over plantverband, door S. van Hooff. Bewaring en verzending van zaken van tropische gewassen, door F. F. R. Heide.

Ind. Milit. Tijdschrift.

55e Jrg., No. 4. Alle vakkundige artikelen, van niet-speciaal Indische strekking.

De Indische Mercuur.

47e Jrg., No. 20, 16 Mei. Onderzoekingen verricht in den cultuurtuin te Buitenzorg over de opbrengst van copra, enz. (vervolg), door dr. I. Boldingh. Oogstresultaten van suikerfabrieken op Cuba, door dr. H. C. Prinsen Geerligs. N.-I. op de jaarbeurs te Milaan 12—27 April. A. van Hoboken en Co. 1774—1924, door F. W. Craandijk. De gewone berichten en mededeelingen.

Regenwaarnemingen in N.-I.

44e Jrg. '22. Uitg. van het Kon. Magnetisch en Meteorologisch observatorium te Batavia. Landsdrukkerij, Weltevreden.

Jaarverslag v. d. burgerl. geneesk. dienst in N.-I. over 1921.

Druk G. Kolff en Co., Weltevreden. Een boekdeel vol interessante cijfers, die echter wel wat laat verschijnen.

Gemeenteblad II.

'24, afl. 6a., Jrg .7. Gemeente Medan. Kampoengrapport. Varekamp en Co., Medan.

Epigraphia Indica

and record of the archaeological survey of India, part VI, vol. XVIII, April. The Brahma-Siddhanta of Brahmagupta: Mean system (No. 15).

Statistical Abstract for British India.

No. LVI, samengesteld door Commercial intelligence department, India. 30 July '23.

BOEKAANKONDIGING.

Geschichtschreibung in Holland. Prof. P. J. Blok. *Die Geschichte der Niederlande in Deutschland.* Professor J. Ziehen. Schriften des Holland-Instituts in Frankfurt a. M. Heidelberg. C. Winters, Universitätsbuchhandlung.

Nota inzake de maatregelen getroffen op Verkeers-, Hygiënisch en Economisch gebied, in de door de *Kloeteruptie* van 19 op 20 Mei 1919 in Kediri geteisterde streken, aangeboden door den voorzitter van den gewestelijken raad van Kediri, L. F. Dingemans, aan dien raad. De nota geeft in woord en beeld een overzicht van hetgeen sedert de eruptie in de afdeeling Blitar in het belang der streek en der bevolking is tot stand gebracht.

The Sanskrit drama in its origin, development, theory, a. practice. A. Berriedale Keith. Oxford. The Clarendon press.

Geschichte der Philosophie. Band 4. Die Philosophie des Islams. Max Horten. Verlag E. Reinhardt, München.

Die Suparna-Sage, Untersuchungen zur Altindischen literatur- und Sagengeschichte. Jarl Charpentier. Akademiska Bokhandeln Uppsalo, O. Harrassowitz, Leipzig.

Erlebnisse auf Java. Max Dauthendey. Verlag A. Langen, München. De inhoud geeft: Die Hochzeit des Nagels der Erde. Meine Smeroe-Besteigung.

Soeloeh I, Peminpin oentoek goeroe-goeroe jang mengadjarkan kitab batjaan. Soear. Mara Soetan dan P. de Nes. J. B. Wolters, Groningen, Den Haag, Weltevreden.

The Dravidian element in Indian culture. Gilbert Slater. E. Benn, Londen.

Suriname.

Verschenen is het Voorloopig Verslag van de Commissie van Rapporteurs uit de Eerste Kamer over de Surinaamsche begrooting voor 1924.

Het verslag vangt aan met de gewone beschouwingen over de staatsinrichting, die wij overslaan omdat ze niets uitstaande hebben met den treurigen economischen toestand waarin Suriname verkeert.

Wat dezen toestand betreft merkt het verslag op dat hij allertreurigst is. „Van eenigen opbloei is geen sprake, wel van een voortdurenden achteruitgang. Buiten een klein aantal blanken, enkele Britsch-Indiërs, Chineezen en Syriërs, lijdt de gansche bevolking gebrek"....

„De toestanden worden onhoudbaar. Terwijl de bewoners der naburige Engelsche koloniën in veel betere omstandigheden verkeeren, kwijnt Suriname; het lijdt aan bloedarmoede, en als versterkende middelen achterwege blijven, is zijn ondergang te vreezen"....

„De Regeering verklaart zich echter machteloos om de noodige hulp te verleenen. De Minister erkent in de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag der Commissie van Rapporteurs uit de Tweede Kamer, dat het beter is flink hulp gedurende korten tijd te verleenen

volgens een systematisch plan, maar, laat er op volgen, dat de financiën van Nederland daartoe niet in staat zijn, zelfs niet om alles op den huidigen voet voort te zetten en het land voor verderen achteruitgang te behoeden. Er wordt dan ook bezuinigd op het dringend noodige, maar overdreven besparing blijkt een blijvend verlies op te leveren; de middelen dalen, het subsidie wordt niet verhoogd; de grens der bezuiniging is dus overschreden.

Op voldoende steun van Nederland valt niet te rekenen, het onthoudt Suriname het noodige op elk terrein"....

„De leden hier aan het woord achtten het echter Nederland's plicht aan Suriname meer welvaart te verschaffen, wil het niet de taak, het door zijn historie als koloniale mogendheid opgelegd, verzaken.

Al hoewel moet worden toegegeven, dat ook voor het moederland de tijden niet gunstig zijn, waren deze leden van meening, dat in den noodlijdenden toestand, waarin Suriname sinds tal van jaren verkeert, slechts grondige verbetering kan worden gebracht, indien Nederland zich tijdelijk, gedurende een zeker aantal jaren, grootere financieele offers getroost, om de noodige maatregelen te nemen voor de economische opheffing van Suriname.

Als de voornaamste van die maatregelen worden beschouwd de ondersteuning van den landbouw en de bevordering van de immigratie"....

„Rapport-Pyttersen. Op verwezenlijking van de in dit rapport neergelegde voorstellen werd krachtig aangedrongen."

Grensregeling. Voor de zooveelste maal is de Eerste Kamer teruggekomen op de kwestie van de grensregeling tusschen Suriname en Britsch Guiana en wel in een zeer klemmend betoog. De Minister zal al zijn diplomatieke gaven ten toon moeten spreiden om aan dezen greep der Eerste Kamer te ontglippen en doet hij daartoe voor de zooveelste maal een poging, dan verwachten wij dat de Kamer hem een krachtig quo usque tandem catilina zullen toeroepen en niet aflaten vóór een ondubbelzinnig antwoord is verkregen en de toezegging van de publicatie van *alle* stukken vanaf 1840. De geringe uitgave hiervoor noodig kan de Staat der Nederlanden nog wel dragen zonder gevaar te loopen dat de gulden in het gedrang komt.

* * *

Onderzoek naar Petroleum. De „West" van 15 April heeft een onderhoud gehad met den heer B. Koker, die zich interesseert voor het onderzoek naar petroleum in den bodem. Hij deelde het blad mede, dat de oprichting van een krachtig Amerikaansch syndicaat voor dit onderzoek verzekerd is, indien van de zijde van het Gouvernement voldoende waarborgen worden gegeven, dat als de onderneming slaagt in dit zeer kostbaar onderzoek, zij ook de voordeelen harer ontdekking ten volle zal kunnen genieten. Met dit laatste bedoelt de heer Koker niet, dat het heffen van een recht op eventueel te verkrijgen petroleum uitgesloten zou zijn, integendeel zulk een recht wordt billijk geacht. Maar de bedoeling is, dat de onderneming die zich de risico van het kostbaar onderzoek getroost, ook voor een zeker aantal jaren verzekerd behoort te zijn van het uitsluitend recht van exploitatie in de kolonie.

* * *

In het nummer van 22 April schrijft „De West":

„De heer B. Koker, die dezer dagen onderhandelingen voerde met het Gouvernement betreffende eventueele boringen naar petroleum, vertrekt Donderdag weder naar Europa. De onderneming zal niet met Amerikaansch kapitaal (zooals wij abusievelijk in een vorig nummer schreven) maar met Engelsch kapitaal worden aangevat!

Het tot stand komen hangt in de eerste plaats af van de waarborgen die ons Gouvernement wil geven, dat bij eventueel slagen der boringen de maatschappij ook de vruchten zal plukken van haar ondernemingsgeest.

Intusschen hebben zich, naar aanleiding van ons vorig bericht andere personen die eveneens onderzoek hebben gedaan naar het voorkomen van petroleum in den Surinaamschen bodem, tot het Gouvernement gewend, met verzoek om bij eventueele toekenning van rechten aan de combinatie Koker, ook rekening te houden met billijke aanspraken van hen die reeds vergunningen tot onderzoek hebben."

* * *

Wij lezen in „De West" van 15 April:

„De Argoys, die onlangs opmerkte, dat vermoedelijk de diamantdelverijen in Demerare haar hoogtepunt voorbij was, vestigt de aandacht op de uitvoercijfers van het eerste kwartaal, welke haar vermoeden schijnen te bevestigen. In het eerste kwartaal 1923 werd ongeveer 140 duizend(?) karaadt uitgevoerd en in het eerste kwartaal 1924 slechts 34 duizend.

Onlangs was medegedeeld, dat een reuzendiamant gevonden was in Demerara. Volgens latere berichten is het gerucht een canard geweest; het schijnt eenvoudig een verzinsel te zijn geweest."

* * *

Wij ontleenen aan „De West" het volgende over radio-telegrafische gemeenschap:

„De vereeniging voor handel en nijverheid in Suriname heeft een adres aan den gouverneur gezonden waarin zij o.m. zegt:

Den laatsten tijd verschenen eenige berichten in plaatselijke bladen, overgenomen uit buitenlandsche bladen, waarin gesproken wordt over overneming door de Alt American Cable Cy. van de lijnen der Compagnie Francaise des Cables Télégraphiques.

Wat van deze overneming juist is of niet kan onze vereeniging niet beoordeelen, maar zij meent uwe excellentie er in het belang van handel en nijverheid op te moeten wijzen, dat, mocht van een zoodanige overneming sprake zijn, het haar voorkomt het juiste tijdstip te zijn tot afdoende regeling voor Suriname van het telegrafisch verkeer, die mogelijk geworden is, vooral waar nu een radio telegrafisch station in den Cultuurtuin bestaat, hetwelk in tijden van kabelbreuk zijn groote waarde voor het verkeer met de buitenwereld heeft bewezen.

Waar dit radio station echter in verband met de bepalingen der aan de Cie. Franc. des Cables Télégr. verleende concessie geen bevoegdheid heeft het telegrafisch verkeer met het buitenland te bezorgen en het alleen voor de binnenlandsche dienst der eigen Maatschappij mag worden gebezigd, staat te vreezen dat in afzienbaren tijd deze Maatschappij de bediening en het onderhoud der installatie uitsluitend voor beperkt eigen gebruik te kostbaar achtend, haar zal opheffen, waardoor de kolonie opnieuw zal zijn aangewezen op de gebrekkige verbinding van slechts één, aan voortdurende storing onderhevige kabel.

De vereeniging zou het ten zeerste betreuren en een groote stap achteruit achten voor de ontwikkeling der kolonie, wanneer deze toestand opnieuw intrad; zij acht het een inderdaad groot en dringend belang voor de geheele gemeenschap in Suriname en speciaal voor handel en nijverheid, dat de thans bestaande tweeledige mogelijkheid om verbinding met de buitenwereld te krijgen gehandhaafd worde.

En waar de overdracht van de concessie der Fransche kabel Mij. niet zal kunnen geschieden zonder uwe goedkeuring, nemen wij de vrijheid u beleefd doch dringend te verzoeken deze goedkeuring niet te verleenen, tenzij de nieuwe concessionaris zich verbindt naast de kabelverbinding een radio-telegrafische verbinding in stand te houden.

De vereeniging zou er verreweg de voorkeur aan geven indien uwe excellentie het daarheen zou kunnen leiden dat hetzij het bestaand radiostation door het Gouvernement werd overgenomen hetzij een eigen installatie van gouvernementswege werd opgericht. Immers daardoor zou niet alleen invloed kunnen worden geoefend op de thans geheven wordende exorbitant hooge telegraaftarieven, doch tevens zou een zoodanige gouvernements installatie dienstbaar kunnen worden gemaakt aan het verkrijgen van een telegrafische verbinding met de voornaamste onderdeelen der kolonie waaraan de behoefte zich dagelijks meer en meer doet gevoelen. Ten slotte zou bij gouvernements-exploitatie een einde kunnen worden gemaakt aan het hebben van allerlei particuliere installaties die, zooals de ervaring heeft geleerd, worden gebruikt tot het opvangen van voor anderen bestemde handelstelegrammen, een toestand die niet toelaatbaar kan worden geacht."

In dit verband wijzen wij hier op een belangrijk artikel in „*Het Algemeen Handelsblad*" van 16 Mei onder het hoofd „*Bedenkelijk Servituut.*"

* * *

In „*Het Nieuws van den Dag v. Ned. Indië*" heeft Filu in de vorige maand eenige mededeelingen gedaan over de besmetting met lepra, waarbij hij tot de volgende conclusie komt:

a. dat men nog niet met absolute zekerheid, maar met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid weet, dat lepra door een bepaalden bacil, den z.g. leprabacil wordt veroorzaakt.

b. dat wij zeker weten, dat lepra een besmettelijke ziekte is en dat een lepralijder tot besmetting van gezonde personen aanleiding geven kan.

c. dat wij zeker weten, dat de lepra geen ziekte is die wij van onze ouders erven, maar dat elke lepralijder zijn infectie heeft te wijten aan den omgang met lepralijders, al werden dezen dan ook niet als zoodanig door hen herkend.

De schrijver geeft eenige opmerkelijke voorbeelden van de door contact met een lepralijder — soms eerst vele jaren nadat de besmetting moest zijn opgedaan — zich openbarende ziekte. Het ontbreken van vrees voor de ziekte en het niet gelooven aan het besmettingsgevaar vormt dan ook een belangrijke factor voor de verbreiding. Lepra is derhalve niet anders dan door strenge isolatie van de lijders te bestrijden; in de tropen kan men in elk geval de strijd op geen andere wijze voeren....

„Het is wel waar" — schrijft Prof. Flu ten besluite van zijn mededeelingen — „dat na verhooging van het hygiënisch peil der bevolking, na verkrijging van een gemiddeld hoogere welstandsgrens, na verhooging van volkskracht en volkswelvaart, betere woningtoestanden en strengere opvattingen, omtrent het verkeer tusschen de verschillende sexen, de lepra van zelf verdwijnt, maar al deze factoren doen alleen daarom de lepra verdwijnen, omdat zij vanzelf het contact de lijders en de gezonden verbreken.

„In elk geval kan men in de tropen met de bestrijding van lepra niet wachten, totdat men aldaar toestanden heeft, die ongeveer overeenkomen met de beste, die men in de meest beschaafde West Europeesche landen aantreft, vooral ook omdat het de groote vraag is of men, gelet op verschillende factoren in de tropen, ooit tot zulke toestanden geraken zal.

„Wij moeten er dus aan vasthouden, dat zonder strenge isolatie van een bestrijding der lepra niets terecht komt."

* * *

Aan A. J. A. A. baron van Heemstra, gouverneur van Suriname, is in 's lands belang verlof naar Europa verleend voor den tijd van 8 maanden met inbegrip van den duur der heen- en terugreis, met ingang van den dag in de maand Mei of Juni 1924, waarop hij Suriname zal verlaten.

Curaçao.

De begrooting voor 1925.

III.

De *Koloniale Raad* heeft weer eens een uitvoerig Voorloopig Verslag uitgebracht. Het belangrijkste daaruit vinde hieronder eene plaats.

Vele leden noemden de tot nu toe gevolgde bezuiniging eene stelsellooze, meer incidenteele bezuiniginkjes dan een doelbewust systeem.

Bezuiniging van beteekenis, niet van een paar duizend gulden, maar van vele tientallen van duizenden op de Curaçaosche administratie achtte men alleen bereikbaar door vereenvoudiging van de werkwijze, van wettelijke regelingen en administratieve voorschriften of instructiën en door het, waar noodig, breken met gewoonten en sleur. Het is van bezuiniging in deze richting vooral, dat de leden, hoe ijverig zij ook hadden gespeurd, zoo weinig hadden kunnen ontdekken.

Nog meer verwachtte men van oordeelkundige en economische besteding der gelden, inzonderheid bij de afdeeling Openbare Werken, die in 1923 ƒ 366.092.— kostte, niettegenstaande veel, dat urgent was, is nagelaten of uitgesteld.

Over de Watervoorziening en den Mijnbouwkundigen dienst wordt o.a. gezegd:

„Weinig aangenaam had verscheidene leden getroffen de gang van zaken en de tegenover den Raad betrachte geheimzinnigheid in zake de Watervoorziening en den Mijnbouwkundigen dienst.

Buiten den Raad om is naast den reeds hier vertoevenden Mijningenieur nog een tweede ingenieur aangesteld, buiten den Raad om worden plantages en grondjes aangekocht voor de „watervoorziening", geheel buiten den Raad om, in het kort, gaat het geheele plan. En aan den Raad wordt, als het ware, een blanco crediet aangevraagd.

Men deed uitkomen, dat wil de Raad kunnen medewerken tot de credieten voor de waterzoorziening, hij eerst in staat moet worden gesteld het geheele plan te beoordeelen, de kostenberekening af te wegen tegenover de te verwachten resultaten.

Wat men tot dusverre heeft mogen ontwaren van de werkzaamheden in verband met de watervoorziening was — men kon het niet achterwege houden — bedroevend weinig. En als men in den aankoop van Hato en van een gedeelte van Bonavista eene aanwijzing mocht zien van de richting, waarin de oplossing zou worden gezocht, als resultaat zeer pover."

In dit verband trekken de volgende wel wat apodictische beschouwingen de aandacht, waarbij de Raad in weinig woorden heel moeilijke kwesties tracht op te lezen:

Meer in het algemeen wenschten verscheidene leden hier als hunne meening weergegeven te zien, dat uitgaven voor onderzoekingen als in de vorige paragraaph bedoeld, niet ten laste van de Curaçaosche begrooting behooren te worden gebracht. Men heeft hier immers te maken met eigenlijke exploratie-uitgaven, die door den explorateur en niet door den geëxploiteerde behoeven te worden gedragen. Dat ten slotte, nu Curaçao voor het sluitend maken zijner begrooting, nog eene bijdrage uit de Rijksschatkist behoeft, de uitgaven toch ten laste van het Moederland komen, maakt, meende men, geen verschil. Overigens is het zeer de vraag of het niet juist aan de Curaçao van bovenaf opgelegde uitgaven te wijten is, dat de Curaçaosche begrooting nog steeds met een tekort, waarvoor een beroep op het Moederland gedaan moet worden, sluit.

Droegen beschouwingen als de hierboven weergegevene vroeger, toen zelfs na afvoering van af de uitgaven als bovenbedoeld de begrooting niet geheel sluitend te maken was, een academisch karakter, thans, nu de omstandigheden zich voor Curaçao zoozeer gewijzigd hebben, dat, dank zij vooral het sterk accres der Middelen, een sluitende begrooting niet langer tot het rijk der illusiën behoort, passen zij in de spheer der werkelijkheid.

Eenige leden herhaalden daarom hun verzoek reeds bij eene vorige gelegenheid aan het Bestuur gedaan, om in overleg met Zijne Excellentie den Minister van Koloniën eene splitsing der uitgaven te willen bewerkstelligen, waarbij enkele uitgaven w.o. in de eerste plaats die voor onderzoekingen, proefnemingen enz. in het geheel niet meer op de begrooting van Curaçao, maar op de Staatsbegrooting voor Koloniën zullen paraisseeren.

Voorts werd nog aanbevolen eene splitsing op de begrooting zelve der uitgaven en inkomsten in gewone en buitengewone.

Voor de beoordeeling toch of er voor de huishouding der Kolonie al dan niet een bijdrage uit 's Rijks schatkist vereischt wordt, behooren uitsluitend de gewone uitgaven en inkomsten tegenover elkander gesteld te worden. Huldigde men de tegenovergestelde opvatting, dan zou men steeds van eene sluitende begrooting eene niet sluitende kunnen maken, door, om maar een voorbeeld te noemen, enkele onroerende goederen aan te koopen.

Wanneer het bovenstaande alles maar goed in acht genomen wordt, en naast Openbare Werken ook Eeredienst en Onderwijs en de Openbare Gezondheidsdienst aan rantsoeneering onderworpen, verwachten „meerdere" leden van den Raad een nagenoeg sluitende afrekening over 1925.

C. P. M.

Een bericht uit Maracaibo aan de „Amigoe di Curaçao" meldt:

„De geheele vloot van de Curaçao Steamschip Co. ontwikkelt de grootste activiteit. Men kan duidelijk zien, dat men bezig is het vervoer in meer geregelde banen te leiden, zoodanig dat het olietransport van het meer van Maracaibo naar Curaçao heen en terug, het in- en uitpompen van de olie mede inbegrepen, in vier dagen kan plaats hebben."

Het blad schrijft naar aanleiding daarvan:

„Als men dit bovenstaande in verband brengt met een paar feiten uit onze onmiddellijke omgeving, dan begrijpt men, dat dit alles weer een bevestiging oplevert voor de geruchten, die steeds blijven aanhouden, dat de Curaçaosche Petroleum Raffinaderij een der grootste, zoo niet de allergrootste, der wereld zal worden.

De groote uitbreiding van het tankpark op de Isla, waarvan een gedeelte reeds voltooid en nog het grootste gedeelte in aanbouw is, wijst in die richting. Reeds meermalen vernamen wij in den laatsten tijd, dat een nog veel grootere uitbreiding (met 150 tanks) op komst is. De olieproductie in Venezuela neemt zoo enorm toe, dat men wel genoodzaakt is daarvoor de meest uitgebreide opslagplaats (hier op Curaçao) daarvoor in gereedheid te moeten brengen.

In de afgeloopen maand Maart werden door de Curaçaosche olietankschepen in het geheel 76 reizen naar Maracaibo gemaakt.

Op één dag (4 April) kwamen zelfs 7 tankbooten van Maracaibo binnen.

Doch ook onze raffinaderij kan alleen niet al deze olie verwerken. Van daar dient men dit surplus naar andere raffinaderijen in Amerika te verschepen. Dezer dagen vertrok nog van hier de groote olietankboot „San Gerardo" met een lading van bijna 17.000 ton ruwolie, die een waarde had van bijna 400.000 gld."

Sigarettenfabriek.

Volgens een bericht in het „Boletin Comercial" is men

hier bezig een sigarettenfabriek op te richten. Met de installatie der machines is reeds een begin gemaakt.

Eigenaars van deze fabriek zijn de heeren Pineda & Co.
(A. d. C.)

Mijningenieur.

Ir. J. H. de Puy is belast met de betrekking van mijningenieur bij den Mijnbouwkundigen dienst in Curaçao.

Uit den Verren Vreemde.

Voor een keer vele millioenen.

Het Statistisch bureau van het hoofdkantoor der In- en Uitvoerrechten en Accijnzen in N.-I. heeft, in onze taal èn in het Engelsch. uitgegeven „Meerjarige overzichten van den In- en Uitvoer in N.-I.", die de cijfers geven met sprongen van 5 jr. voor 1880 tot/met 1910, en van jaar op jaar sedert 1913 tot/met 1922. Zij loopen zoo dus over 43 jaren.

Interesseert voor onze rubriek ons in 't bijzonder datgeen, wat op het verkeer met het buitenland betrekking heeft, even halen wij toch ook enkele andere sprekende cijfers aan.

Zoo werd het totaal van den invoer in Java met Madoera en de buitengewesten in geheel N.-I. dus, in millioenen guldens opgegeven voor 1880 als 145, in het recordjaar 1920 als 1 116, in 1922 als 691. De uitvoer beliep in1880 138, ook hiervoor was 1920 het hoogste met 2 225, terwijl 1922 't tot 1 136 bracht. Kan men voor den invoer de verhouding tusschen het aandeel van Java tot dat der buitengewesten (ruw genomen) zoowat stellen als 2 à 3 tot 1, voor den uitvoer heeft diezelfde verhouding tot 1910 ook zoowat gegolden; maar sedert dien kwam de uitvoer der buitengewesten dien van Java met Madoera al meer en meer nabij, om hem in 1922 zelfs te overtreffen. Toen toch brachten de buitengewesten 't tot ruim 619, J. en M. 't slechts tot ruim 516 m., de uitvoer van petroleum met nevenproducten heeft hierbij den doorslag gegeven.

Uit de tabel van den invoer van 1922, gespecificeerd naar de voornaamste landen van herkomst, lezen wij dat Engeland vooraan komt met ruim 101, waarbij dan voor het Britsche Rijk nog zijn te tellen 95 van uit Singapore, 29 uit Australië, bijna 27 uit Br. Indië, 23 uit Hongkong, 16 uit Penang, 5½ uit Br. Borneo. Daarna komt Japan met 57, Duitschland met bijna 46, de Ver. St. v. N. Am. met bijna 32.

Opvallende cijfers zijn zeker de volgende. Duitschland bereikte in '13 zijn vóóroorlog-hoogste getal met bijna 29, het daalde tot beneden een half m. in '17 en '18, om nadien weer snel te stijgen en naar het dubbele van het bedrag van 1913 te ijveren. Japan haalde in '13 nog geen 7 m., klom tot 134 in '20, daalt sedert dien echter. Een zelfde verschijnsel geldt voor de Ver. St. v. N. Am. met 9 in '13, 162 in '20, doch in '22 al beneden 32. Dalny met Korea klommen van 0,3 in '13, tot 13½ in '22.

Bij den uitvoer moeten wij voor Java met Madoera en voor de buitengewesten afzonderlijk aandacht vragen. In de vóóroorlogsjaren heeft die van J. en M. naar Nederland altijd dien naar eenig ander land verre overtroffen. In '14 won Engeland 't met 96 tegen 84 op Nederland, in '16 was dit 139½ tegen 87; sedert '19 staat Nederland weer vooraan met 249, Engeland en Japan halen dat jaar beiden bijna 160 en Br. Indië blijft hierbij maar weinig ten achter. Voor '20 vinden wij als hoogste cijfer 258 aangegeven, bij orderbestemming via Egypte, Maltha en Gibraltar; de V. St. v. N. Am. staan op 257, Nederland maar op bijna 172, Br. Indië overtreft dit met 195. In 't volgend jaar staat Br. Indië, met 173, boven aan en volgt Nederland met 95. In '22 heeft Nederland weer de eerste plaats herwonnen, zij 't slechts met 80, waarop Japan en Br. Indië volgen, met ieder ongeveer 67.

De uitvoer der buitengewesten geeft sedert lang de eerste plaats aan Singapore. Velmeldde 1900 b.v. reeds 42 voor die haven, tegenover 13 voor Nederland, in '18 werd de tegenstelling ruim 115 en slechts 0,3; nadien werd ze spoedig beter, zoo in '19 reeds 146 tegen 102; in '22 was zij 188½ tegen 100. Ook hier zien wij, onder den invloed van de oorlogsomstandigheden, abnormale verhoudingen. Japan in '13 nog geen 3, steeg in '19 tot 21, doch is ook nadien blijven winnen, zoodat '22 bijna 48 noteert. Australië klom in de oorlogsjaren en blijft ook vooruitgaan, zoodat '22 op 36½ staat. De V. St. v. N. Am., die van '13 tot '19 groeiden van ± 4 tot 51, daalden nadien, zoodat '22 35 aanwijst. Engeland steeg tusschen '13 en '19 van 7 tot 76, doch daalde tot onder 10 in '22. Duitschland, in '13 tot 8 geklommen, verdween totaal van '14 tot/met '18, om daarna weer te klimmen tot 10 à 11 in '22.

Neemt men den uitvoer voor geheel N.-I. te zam... in oogenschouw, dan wint die naar Nederland 't tot/m... '16 van Singapore, daarna daalt Nederland in '18 ech... tot ruim 3, terwijl Singapore 164 haalt. Nadien sp... het er om; Nederland wint 't eerst weer, maar in ... staat tegenover 220½ voor Singapore, een kleine ... voor Nederland. Dit cijfer van Singapore is een p... keeren overtroffen geweest, nam. in '20 door de V. ... v. N. Am. (297) en Br. Indië (216), landen die sed... veel gedaald zijn (resp. 96 en 77 in '22).

Alle bedragen zijn, wij herinneren hieraan, in m... lioenen guldens.

Wie zich voor de zaak zóó interesseert dat hij ge... vens wil hebben over de in- en uitgevoerde *artike...* kan daarover ook veel vinden in de Meerjarige ov... zichten, maar aangezien bij de artikelen de landen v... herkomst of bestemming niet gespecificeerd zijn vond... wij er niets in voor deze rubriek.

Wel meenen wij hier nog plaats te moeten geven ... het volgend overzicht van de handelsbeweging in de... voornaamste Javahavens, over 1922, in duizendtal... guldens uitgedrukt:

	Invoer.	Uitvoer.	Totaal
Soerabaja	198.103	162.565	360.66[illegible]
Tandjong Priok . .	133.673	120.129	253.80[illegible]
Semarang	113.453	92.319	205.77[illegible]

Een daad van hooge politiek.

Wij bedoelen hiermede niet van de politiek, die ... hoog is dat een gewoon sterveling er niet bij kan, m... van inderdaad hoogstaande staatkunde. Aan Italië wa... koloniale voordeelen in het vooruitzicht gesteld, to... het moest worden gewonnen om zich aan de zijde ... geallieerden te stellen in den grooten oorlog. Bij ... vredesregeling werd dienovereenkomstig Jubaland, ... deel van Duitsch Oost Afrika, aan Italië toegeda... Lord Milner en senator Tittoni stipten in gem... schappelijk overleg in 1919 een grens aan, maar de ... vanger van Tittoni, Scialoja, had tegen de z.g.n. Mil... grens bezwaren, hij wilde er aan de zuidzijde een d... hoek aan toevoegen. Hierdoor zou de grens loopen do... minst toegankelijke gedeelte van de Jubawoestijn en ... stammen van het Italiaansche gedeelte zouden ... bronnen kunnen bereiken zonder over Britsch gro... gebied te gaan. Lord Milner verzette zich niet uitdr... kelijk tegen dit voorstel, maar maakte de inwilligin... van verschillende voorwaarden afhankelijk, over wel... men 't nog steeds niet eens had kunnen worden. O... redenen van politiek, die buiten de kwestie ston... hielpen mee om de zaak sleepend te houden.

Mac Donald heeft nu ten gunste van Italië b... Mussolini kan weer een succes boeken. Jubaland, ... als 't nu onder Italiaansche vlag komt, meet 54.400 vier... K.M. Somaliland neemt door deze aanwinst in beteeke... toe. Door de wereld-vrede-politiek is ook een gro... aanwinst gedaan.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Haarlem.

Woensdagavond 14 Mei j.l. werd door onze afdeeli... het 25-jarig bestaan der Vereeniging herdacht in h... Gemeentelijk Concertgebouw. Aan alle leden was v... dezen avond een uitnoodiging gezonden, benevens a... de Directeuren van alle Middelbare scholen en aan ... Pers en enkele autoriteiten.

Scholieren hadden toegang voor ƒ 0.50, nietled... voor ƒ 1.—.

De bijeenkomst werd geopend met een korte rede, ui... gesproken door den voorzitter, den heer H. F. Wagen... Reinjer, waarna door eenige leden der Haarl. Orke... Verg. Indische muziek werd ten gehoore gebracht.

Vervolgens trad op de heer Petit, secretaris van ... afd. Amsterdam, die in een inleiding uiteenzette h... wezen van de wajang.

Hierna kwam de heer R. S. Hardjodiringgo voor h... voetlicht in Javaansch costuum.

Na een toespraak, waarin hij den toehoorders ee... begrip trachtte te geven van Javaansche kunst en s... op fijn geestige wijze Europeesche beoordeelingen d... van critiseerde, vertoonde hij op werkelijk zeer inte... sante wijze de wajang, terwijl na de pauze de av... verder aan den Javaanschen Dans was gewijd en d... hem werden uitgevoerd achtereenvolgens de Dewi-d... de Kelono-dans en de Parodie op de kelono.

Een 500-tal aanwezigen volgden het door hem ge... sprokene en vertoonde met de grootste aandacht. Voor... de Kelono-dans maakte zeer veel indruk en verwek... veel applaus.

Het was een in elk opzicht zeer geslaagden avond, waarvan het Haarl. Dagblad o.a. schreef: De Verg. Oost en West had haar 25-jarig bestaan moeilijk waardiger kunnen vieren. Want door zulke avonden komen wij Westerlingen in waarheid dichter bij den Oosterling, wat toch het streven is van deze Vereeniging.

H. P. DEINUM,
Secret. afd. Haarlem en omstreken.

Mededeelingen.

Van het Hoofdbestuur:

VEREENIGING VOOR VOLKENBOND EN VREDE.

Zooals uit de dagbladen bekend, zal Lord Robert Cecil binnenkort hier te lande enkele spreekbeurten vervullen. Een dezer zal plaats hebben op Maandag 2 Juni e.k. 's namiddags 4 uur (vermoedelijk in Diligentia).

Door de welwillendheid van den heer Secretaris der Vereeniging v. V. en Vrede zijn voor die lezing nog eenige kaarten ten behoeve der leden gratis beschikbaar gesteld, te verkrijgen aan het Secretariaat van O. en W., Heulstraat 17.

Van het Dagelijksch Bestuur:

CONCEPT-NOTULEN

der Hoofdbestuursvergadering, gehouden op Zaterdag 3 Mei 1924, des voormiddags te 11 uur, in het gebouw Heulstraat 17.

(Voorloopig goedgekeurd in de vergadering van het Dagelijksch Bestuur van 14 Mei 1924).

Aanwezig de HH. R. Zuyderhoff, waarn. Voorzitter; P. van Peski, lid van het Dagel. Bestuur; Mevr. de Douair. Jhr. W. C. Clifford Kocq van Breugel (Breda), G. Calkoen (Amsterdam), F. E. Luitjes (Nijmegen), J. C. Baars (Apeldoorn), Dr. H. H. Zeijlstra Fzn. (Deventer), J. A. van Hamel (Leiden), F. Franke (Groningen), H. Somermeijer (plaatsvervangend Utrecht) en F. H. A. van der Brugh, Secretaris-Penningmeester.

Afwezig met kennisgeving de HH. Mr. W. Sonneveld, Voorzitter, Mevr. A. Dijk-Bruijn van Rozenburg (Apeldoorn), H. J. M. Baumann (Arnhem) en Z. G. Ph. Marcella (Rotterdam).

De heer Zuyderhoff, waarn. Voorzitter, opent op het aangegeven uur de vergadering met de volgende rede: „Dames en Heeren, ik open deze vergadering en heet U hartelijk welkom op dezen voor onze Vereeniging zoo gedenkwaardigen dag. De heer Sonneveld heeft verzocht hem heden te willen verschoonen; door treurige familieomstandigheden is hij niet in de stemming die noodig is op een feestdag als dezen. U zult het dus vandaag met mij voor lief moeten nemen. Het is mij aangenaam U te kunnen mededeelen, dat onder de eerste gelukwenschen, welke wij heden ontvangen, er die waren van H. M. de Koningin, H. M. de Koningin-Moeder en van Z. K. H. den Prins der Nederlanden. Sedert onze laatste vergadering ontviel ons door den dood ons geacht en gewaardeerd mede-lid, de heer Brondgeest. Jaren achtereen heeft hij, zoowel in onze vergaderingen als daarbuiten, zich beijverd de belangen van Oost en West te dienen; nooit was hem daarvoor iets teveel. Een woord van dankbare hulde aan zijn nagedachtenis is zeker op zijn plaats. Voorts zullen wij in onze vergaderingen voortaan moeten missen Mej. v. d. Schuijt, die wegens vertrek uit Utrecht niet langer voor de afdeeling van dien naam in het hoofdbestuur zitting kon nemen en mitsdien ontslag heeft gevraagd. Ook zij was al jaren een ijverig lid van ons bestuur en zal het ons allen spijten dat zij onze vergaderingen niet meer zal bijwonen."

Overgaande tot de Agenda vraagt de Voorzitter, of iemand der aanwezigen het woord verlangt over de notulen der vorige H.B.vergadering, bekend gesteld in het K. W. van 8 November '23, No. 45. Daar zulks het geval niet is, stelt de Voorzitter de punten der Agenda voor de Algemeene Vergadering achtereenvolgens aan de orde en wordt overeenkomstig den uitslag dezer besprekingen de gedragslijn van het H.B. voor de Algemeene Vergadering bepaald. Eenigszins uitvoerig wordt behandeld een der punten, welke de afdeeling Utrecht op de Agenda had doen plaatsen, dit n.l.: Het H.B. onderzoeke of de leden het wel of niet voortbestaan van het Orgaan, het Kol. Weekblad, wenschen. De toelichting is deze: Niet omdat men aanmerkingen heeft op den inhoud van het weekblad, geenszins, maar gaarne zou men weten of het geld aan de exploitatie van het blad besteed niet op andere, misschien betere, wijze ten behoeve der Vereeniging z kunnen gebruikt worden, vooral omdat, volgens zeggen, velen geen waarde hechten aan het Orgaan, het niet lezen, sommigen het zelfs niet wenschen te ontvangen.

Nadat men algemeen tegen een zoodanig onderzoek verzet aanteekende, behalve de heer Somermeijer, die er den nadruk op legde dat het de bedoeling was om ten deze een uitspraak der leden uit te lokken, wordt de discussie gesloten en sluit de Voorzitter, met de gebruikelijke dankbetuiging, de vergadering.

CONCEPT-NOTULEN

der Algemeene Vergadering, gehouden op Zaterdag 3 Mei 1924, des namiddags te 2 uur, in het Restaurant „De Twee Steden", Buitenhof, alhier.

(Voorloopig goedgekeurd in de vergadering van het Dagelijksch Bestuur van 14 Mei d.a.v.).

Vertegenwoordigd zijn de meeste afdeelingen en een vrij groot aantal dames- en heeren-belangstellenden.

De heer Zuyderhoff, waarnemend Voorzitter, opent op het aangegeven uur de vergadering en houdt de volgende rede: „Ik open deze vergadering en heet U allen hartelijk welkom op dezen voor de vereeniging zoo gewichtigen dag. Omstandigheden, die een scherp contrast vormen met die waarin de vereeniging op den dag van haar 25-jarig bestaan verkeert, maakte het onzen Voorzitter Mr. Sonneveld, zeer tot zijn leedwezen, te eenenmale onmogelijk heden op zijn post te zijn. U allen zult dit niet alleen billijken, maar tevens betreuren. Heden zullen wij dan zijne voortreffelijke leiding moeten missen en zult U zich met minder moeten tevreden stellen. De eerste gelukwensch, welke wij heden ontvingen, was vanwege H.M. de Koningin, luidende: „Voldoende aan de bevelen van Hare Majesteit de Koningin heb ik de eer het Hoofdbestuur der Vereeniging „Oost en West" Harer Majesteits welgemeende gelukwenschen over te brengen ter gelegenheid van de herdenking van het 25-jarig bestaan der Vereeniging." De Kamerheer en part. Secretaris van Hare Majesteit de Koningin, Van Geen.

Sedert de laatste algemeene vergadering ontviel aan het H.B. het volijverige lid de heer Brondgeest, tevens voorzitter van de afdeeling Haarlem. De Vereeniging leed daardoor een groot verlies; een woord van hulde aan zijn nagedachtenis is hier op zijn plaats. Daar de tijd voor deze vergadering, met het oog op de bijeenkomst welke hierop volgt, krap afgemeten is en ter voorkoming van herhaling, hoop ik dat U mij zal toestaan dat ik mij in deze vergadering er toe beperk U allen met dezen voor de Vereeniging Oost en West zoo belangrijken dag geluk te wenschen. Overigens vertrouw ik, dat U allen zult willen medewerken aan een tijdige beëindiging van deze vergadering. Alvorens punt 2 van de Agenda aan de orde te stellen, geef ik der vergadering in overweging op den gelukwensch van H.M. de Koningin telegrafisch te antwoorden en tevens om een telegram te zenden aan onzen afwezigen Voorzitter." (Onder algemeenen bijval worden de telegrammen voorgelezen en verzonden).

Aan de orde is punt 2 der Agenda, de Notulen, bekend gesteld in het K.W. van 28 Juni, No. 23, No. 26. Daar niemand hierover het woord verlangd, wordt overgegaan tot punt 3: Jaarverslag, Rekening en Verantwoording 1923 met rapport Commissie van Verificatie en begrooting 1924, een en ander opgenomen in het K.W. van 3 April 1924, No. 14. De Voorzitter verzoekt den Secretaris het jaarverslag en het door de Commissie van Verificatie uitgebracht rapport te willen voorlezen. Niemand hiervoor het woord wenschend te voeren, betuigt de Voorzitter den Secretaris dank voor den voortreffelijk verrichten arbeid. De Commissie van Verificatie, bestaande uit de HH. Harteveld en Van Haaften, beiden niet aanwezig, wordt dank gebracht voor het door hen verrichtte; hun zal gevraagd worden die functie te willen blijven waarnemen, stellende de Voorzitter onder instemming der vergadering voor aan die Commissie voor het jaar 1924 toe te voegen het lid der Vereeniging O. de Bordes, wiens welnemen hieromtrent zal worden afgewacht.

Punt 4 der Agenda hiermede tevens afgehandeld zijnde, komt het 5e punt in bespreking: Voorziening vacatures H.B., door aftreden en andere redenen. Deze vacatures zijn: voor Haarlem, Brondgeest; voor Apeldoorn, Mevr. Dijk-Bruijn van Rozenburg; voor Breda, Mevr. Clifford; voor Nijmegen, Luitjes; voor Amsterdam, Calkoen en voor Deventer, Zeijlstra. Het voor Haarlem opgemaakte dubbeltal bestaat uit de HH. Wagenaar Reisiger en Carp. Eerstgenoemde wordt als H.B.-lid gekozen en neemt, ter vergadering aanwezig, de benoeming aan. Mevr. Dijk-Bruijn van Rozenburg verlaat eerstdaags metterwoon Apeldoorn; aanvulling dezer vacature wordt niet noodig geacht, vermits de afdeeling reeds in het H.B. vertegenwoordigd is door

den heer Baars. Voor Breda zijn voorgedragen Mevr. Clifford en de heer Taenzer; eerstgenoemde herkiesbaar, verklaart zich bereid zitting te blijven nemen. Voor Nijmegen de HH. Luitjes en Haye; ook de heer Luitjes blijft gaarne deel uitmaken van het H.B., zoomede voor Amsterdam en Deventer de HH. Calkoen en Zijlstra, voor wie als dubbelen zijn opgegeven de HH. Garschagen en Tjeenk Willink. Ter vervanging van Mej. v. d. Schuijt, Utrecht, staan op de voordracht de H.H. Somermeijer en Van der Lee, de eerste wordt gekozen. De Voorzitter, gekozenen en herkozenen gelukwenschend, zegt dat de stemming feitelijk schriftelijk had behooren te geschieden, maar ditmaal, spoedshalve, op deze wijze is behandeld.

Punt 6 der Agenda luidt: Voorstellen afdeelingen Utrecht en Haarlem. Het voorstel-Utrecht luidt als volgt: Het H.B. onderzoeke, of de leden het wel of niet voortbestaan van het Orgaan, het Kol. Weekblad, wenschen. Met deze toelichting: „Niet omdat men aanmerkingen heeft op den inhoud van het weekblad, geenszins, maar gaarne zou men weten of het geld, aan de exploitatie van het blad besteed, niet op andere misschien betere wijze ten behoeve der Vereeniging zou kunnen gebruikt worden, vooral omdat, volgens zeggen, velen geen waarde hechten aan het Orgaan, het niet lezen, sommigen zelfs het niet wenschen te ontvangen, enz." Aan de zijde van het H.B., welks standpunt ten opzichte van dit voorstel reeds in de H.B.vergadering van heden was kenbaar gemaakt, scharen zich verscheidene aanwezenden, zoodat, toen de Voorzitter de vergadering uitnoodigde om door opstaan en zitten blijven tot eene beslissing te komen, niemand door opstaan van instemming met het voorstel blijk gaf, waarmede hetzelve was verworpen.

Het tweeledig voorstel-Haarlem luidde: 1e. toepassing der vereenvoudigde spelling in het Kol. Weekblad; 2e. opnemen in het K. W. van een lijst van Indische plaatsnamen, zooals deze door de Regeering zijn vastgesteld geworden. De Voorzitter verleent het woord aan den heer Wagenaar Reisiger tot toelichting der voorstellen. Deze zegt de opname, althans voor zoover doenlijk, van een lijst van Indische plaatsnamen gaarne te willen aanbevelen, wenschende hij omtrent de toepassing der vereenvoudigde spelling in het weekblad de uitspraak der vergadering af te wachten. Dit laatste punt vindt evenwel geen bijval, terwijl getracht zal worden het eerste t.z.t., althans gedeeltelijk, tot uitvoering te brengen.

Volgt punt 7: Bepalen plaats volgende Algemeene Vergadering en vaststellen datum. In verband met de aanvankelijk gedane toezegging om dit jaar in Utrecht bijeen te komen, welke echter kwam te vervallen door de plannen van het jubileum, zal thans gaarne het aanbod worden aangehouden voor 1925 en ter plaatse aldaar worden vergaderd; het meest gunstige tijdstip zal dan zijn in den herfst, tijdens de Jaarbeurs.

Rondvraag en sluiting.

De Voorzitter zegt vóór den aanvang dezer vergadering nog een voorstel te hebben in ontvangst genomen van het lid de vice-admiraal b.d. Mac Leod, betreffende de wenschelijkheid van een eigen gebouw voor de Vereeniging. Besloten wordt de behandeling hiervan over te laten aan het Dagelijksch Bestuur.

Ten slotte brengt de heer Nypels in eene voor de opeenvolgende besturen van Oost en West en voor het tegenwoordige hulde voor de wijze, waarop zij de Vereeniging geleid hebben, richtende hij zich daarbij in 't bizonder tot Mevr. v. Beresteyn, de oprichtster der Vereeniging, die zich onder de aanwezigen bevindt.

Daarna sluit de Voorzitter de vergadering met een woord van dank aan spreker en aan de overige aanwezenden voor de betoonde belangstelling.

Van het Informatie-Bureau:

MET VERLOF IN NEDERLAND AANGEKOMEN INDISCHE AMBTENAREN.

G. Henneman, Predikant te Mr. Cornelis, Leiden, Wasstraat 35.
L. A. Beck, Controleur 2de kl. P. T. T. Arnhem, Prins Hendrikstraat 17.
W. Th. van Dusseldorp, Onderwijzer Koningin Emmaschool, Almelo, Wierdenschestr. 26.
P. Schram, Hoofdcommies Dep. B. B., Den Haag, Fahrenheitstraat 607.
A. W. Stecker, Opzichter Waterkracht en Electr., Den Haag, Huygensstr. 15 (Hotel Parkzicht).
J. J. Smit, Magazijnmeester Haren Soerabaya, Nieuwe Pekela (Gr.), p. a. Wed. J. J. Smit.
M. C. Huygens, Referendaris B. O. W., Den Haag, Wattstraat 3.
P. W. K. L. Samuels, 3e Commies Dep. B. O. W., D[...] Haag, Wattstraat 3.
H. F. van der Wijst, Ambtenaar t. b. Hoofd P.T.T.-die[...] Den Haag, Weimarstraat 408.
W. C. Schuttenhelm, Opzichter S.S., Den Haag, Cop[...]nicusstraat 154.
J. D. Zerb, Referendaris Dep. v. L. N. H., Den Haag, [...]straat 18.
W. H. Bakker, Politieopziener, Aalten, de Pol, p.a. [...] Heer H. Bakker.
J. W. Kaya, Beheerder 1e kl. Pandhuisdienst, Den H[...] Columbusstraat 120.
A. J. van Achterberg, Ambtenaar Immigratiedienst, [...]den, Haagweg 2.
J. A. L. Krüss, Onderwijzer 1e klasse, Den Haag, [...]laan 42.
C. M. van Giessen, Onderwijzer 2e klasse, Wapen[...] (Veluwe) „Moshuis".
F. van Lente, Opzichter 2de kl. S.S., Zwolle, P[...] restante.
Mr. L. J. A. Roskott, Voorzitter Landraad Makasser, [...] Haag, Gr. Hertoginnelaan 17b.
O. Pedersen, Techn. Ambt. 1e kl. P.T.T., Kopenha[...] p.a. Ned. Consulaat.
L. Biljardt, Commies Redacteur P.T.T., Den Haag, [...]straat 36.
Mevr. G. G. Biljardt-Vermeulen, Onderwijzeres 3e [...] Den Haag, Balistraat 36.
Mevr. C. J. A. Arnold-Bik, Commies S.S., Den H[...] Carnegielaan 11, p.a. Mr. A. Bik.
J. A. F. Mallens, Adj. Referendaris ter Algemeene Se[...]tarie, Eersel (N.-Br.).
J. H. van Doorn, Opzichter 2de kl. S.S., Utrecht, J[...]zalemstraat 19 bis.
W. Jutting, Commies P.T.T., Amsterdam, Zochers[...] 17 huis.
M. F. Engels, Gediplomeerd Gezaghebber B.B., Ro[...]dam, Hendrik de Keyzerstraat 57a.
W. Treffers, Gouvernements Veearts, Den Haag, [...]laan 53.
Ir. F. Q. den Hollander, Ingenieur S.S., Voorburg, G[...] v. Prinstererlaan 27.
J. E. van Ellinkhuizen, 2e Werktuigkundige b. d. G[...]vernements-Marine, Den Haag, Voltastraat 13.

Mutaties van 21 tot 28 Mei 1924

Nieuwe leden.

S. W. de Clercq, Bloemendaal, Midden Duin en Daal[...] Weg 3. f 5.—;
Q. van Hoorik, Haarlem, Leidsche Zijstraat 14. f 5[...]
Ir. J. van Tubergen, Den Haag, Statenlaan 30 A. f[...]
Mevr. Wed. A. Nill, geb. Marinissen, Den Haag, Ba[...]straat 28. f 5.—.
R. M. Noto Soeroto, Directeur Uitgevers Mij. [...] Poestaka, Laan v. Meerdervoort 332. f 5.—.

Adresveranderingen.

S. Kamminga, Arts, van: Den Haag, Koningin Em[...]kade 193 naar: Haarlem, Kleine Houtweg 45. f 5.—
L. Adam, Controleur B.B., van: Den Haag, Joh. v. Old[...]barneveldtlaan 76 naar: Amersfoort, Julianalaan 8.
N. J. J. van Rijn van Alkemade, Oud-Insp. Adm. K. N.[...] van Utrecht, Prins Hendriklaan 25 naar: Den H[...] Wilhelminastraat 127. f 5.—.
Mevr. C. E. van Kappen—Harloff, van: St. Laurent [...] Nez (Nice) terug naar: Den Haag, Anna v. Sa[...]straat 25.
Mevr. C. M. Winsser, Den Haag, van Speykstraat, [...] 141 naar: 143.
M. P. W. van der Veen, Ingenieur B. O. W. Den H[...] van: Laan v. Meerdervoort 501 naar: Copernicus[...] 68, p. a. Mr. P. W. v. d. Veen.
O. L. Helfrich, Oud-Gouverneur v. Curaçao, van: [...] Haag, Theresiastr. 59 naar: Voorburg, Oosteinde [...] Huize St. Antoniushove.
E. Meuleman, oud-Afd. Chef K. P. M., van: Weltevr[...] naar: Laren.
Mr. A. Neytzell de Wilde, Raadsheer v. h. Hoog Gerec[...]hof, van: Den Haag, Ant. Duyckstr. 163 naar: W[...]vreden, Kanarielaan 15.
Mr. G. G. van der Kaaden, Voorzitter Landraad, van [...] Haag, Reinkenstr. 39 naar: Weltevreden, De[...] Justitie.
W. Versluys, Houtvester, van: Den Haag, Juliana v. [...]berglaan 58 naar: Buitenzorg, Dep. v. Landbouw.
G. D. E. J. Hotz, Kapitein Inf., Malang, van: Verle[...] Sophiastr. naar: Voorkampement.
J. W. Tissot van Patot, Adj. Inspecteur Scheepvaart, W[...]tevreden, van Kanarielaan 21 naar: Javastraat 17.

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. Scheveningen No. 248

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. XII. **Onze Koloniën.** Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.

No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
„ 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
„ 4. Sarikat-Islam.
„ 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
„ 8. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.

No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.

No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Het Secretariaat-Penningmeesterschap der Afdeeling 's-Gravenhage is gevestigd **Heulstraat 17** (zetel Hoofdbestuur).

BESCHIKBAAR.

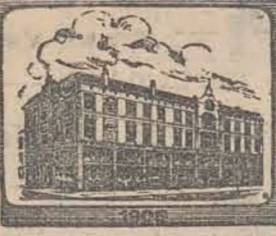
Huishoudelijke en Keuken-Artikelen

Kolen- en Gasfornuizen

FRANS VAN WIJK & ZONEN

24 VLAMINGSTRAAT - DEN HAAG
TELEPHOON 773

Baden en Geysers
Gas- en Elec. Ornamenten

Haarden en Kachels

Ibach

Wereldmerk

L. C. JACOBI voorheen J. F. CUIJPERS

's-GRAVENHAGE - SOERABAYA

Regentesselaan 123 bij Regentesseplein **Tel. M. 1403**

Wendt U voor
Huur en Huurkoop, Inruilen, Repareeren, Stemmen en Transporteeren
tot bovenstaande in Nederland en Buitenland het **meest bekende adres.**

GROOTSTE voorraad, BESTE merken.

SPECIAAL ADRES VOOR TROPEN-PIANO's
UITSLUITEND ORIGINEELE MERKEN.

WANNEER GIJ

Dames- of Heeren-Kleeding wilt laten Oppersen, Repareeren, Keeren, Moderniseeren, Vermaken, opnieuw Voeren, onzichtbaar Stoppen, kortom wat gij maar wilt, ga dan naar

Kleermakerij „UNICUM"
Anna Paulownastraat 30a, Tel. M. 4947
DEN HAAG

De prijs wordt steeds VOORUIT bepaald.

EVEN VOORRYDEN

De Paardenwereld

Geïllustreerd Weekblad

GEWIJD AAN

Draverijen, Rensport, Concours-Hippique, Fokkerij, Hoefbeslag, enz.

Abonnement (franco per post) f 6.- per jaar,
desgewenscht te betalen in 2 halfjaarlijksche termijnen van f 3.—.

Bevat o.m. de officiëele programma's van de Draverijen en Rennen dit jaar te houden op Duindigt. S

Afzonderlijke nummers 20 cent

Uitgave: N.V. Drukkerij ten Hagen, Nobelstr. 20, Den Haag

A. SCHRÖDER & Co.

GROENMARKT 25-26-28 's-GRAVENHAGE

MEISJES EN KINDER KLEEDING

VOOR ELKEN LEEFTIJD

BESCHIKBAAR.

Magazijn „NEDERLAND"

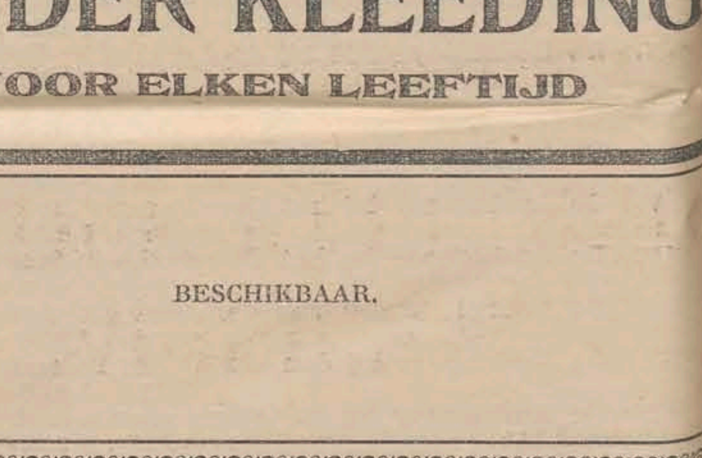
KATTENBURG & Co.

AMSTERDAM, DEN HAAG, UTRECHT, HAARLEM
S **ROTTERDAM**

Uitrustingen voor de Tropen

Op aanvrage toezending van catalogus

Onze reizigers zijn door het geheele land te ontbieden.

VERHUIZINGEN PER
Auto-Tapissières
H. VAN DEN BOLD S
APELDOORN :: TELEF. No. 273

Holland-Canada Hypotheekbank

's-Gravenhage - Winnipeg

Directie: Mr. J. D. P. TEN BOSCH te 's-Gravenhage - J. G. COSTER te Winnipeg